

MİLLÎ BİR LİDER OLARAK MOTİVASYON DEHASI ATATÜRK

Ataturk, The Genius of Motivation, As a Leader of a Nation

Dr. Selami SÖNMEZ*

ÖZET

Bu çalışma, Türk Milli Lideri olan Atatürk'ün emir ve tavsiyeleri üzerinde bir incelemedir. Bu emir ve önerileri; Türk Gençliğine, Türk Kadınına, Türk Köylüsüne, Türk Askerine, Türk Öğretmenine, Türk Aydınına, Türk Sanatçısına, Türk Sporcusuna yöneliktir. Bu emir ve tavsiyeler Türk İnsanı cesaretlendirmek ve motive etmek için bağımsızlık, ülke, devlet, çalışma, medeniyet, bilim ve teknoloji hakkındadır.

Anahtar Kelimeler: Milli, Lider, Motivasyon (Güdüleme), Deha (Dahilik)

ABSTRACT

This study investigates on the comments and recommendations of Atatürk who is the national leader of Turks. The commands and the recommendations are for the Turkish Nation such as for the Turkish youth, women, peasants, army, teachers, intellectuals, artists and sportmen. The comments and the recommendations are including the independency, the country, state work, civilization, science and technology for encouraging and motivating to Turkish people.

Key Words: National, Leader (First-rate), Motivation, Genius, extraordinary intelligence

---

* Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğt. Fak. Eğitim Bilimleri Eğitimi Böl. Öğrt. Üyesi.

GİRİŞ

Tarihi ve sosyolojik realite: “Tarih milletlerin mücadele alanıdır” der. Milletleri anlamak biraz da tarihin dilinden anlamayı gerektirir.

Tarihin en önemli simalarından birisi de Türklerdir. “Türklerin tarihini anlamadan, milletlerin tarihinin anlaşılamayacağını” söyleyen Fransızın ifadesi çok anlamlıdır.

Milletlerin tarih sahnesindeki hayatlarına yön ve şekil verenler onların liderleridir. Bir anlamda milletler tarih dediğimiz kulvarda liderleriyle, dahileriyle yarışlar. Bu münasebetle, tarihte silik kalmış milletlerden değil, büyük liderlere sahip olmayan milletlerden bahsetmek daha doğru olur.

Dünya tarihinin benzersiz liderlerinden birisi; askerliği, idareciliği yani devlet adamlığı, inkılapçılığı ve en az bildiğimiz yanıyla fikir adamlığı ve eğitimi kişiliğiyle ATATÜRK'tür. Fakat biz ölümünün 66. yılını idrak ettiğimiz bugün Atatürk'ü anlayamamış ve anlatamamış olmanın burukluğu içindeyiz. Bunu ise ülke gündemimizi teşkil eden;

II. Cumhuriyet,
Misak-ı Milli sınırları,
Azınlıklar ve hakları,
Alt ve üst kimlik,
Ana dilde ve yabancı dille eğitim ,
Türkiyelilik,
Globalleşme,
Özelleştirme ve yabancı sermaye,
Başkent Brüksel...

gibi konulardan ve bu kavramlara gözü kapalı yaklaşım şekillerinden çıkarıyoruz. Yukarıdaki hususlarda ülkenin siyasi, idari, mali ve akademik kadrolarınca öyle fikirler ileri sürülmektedir ki, bu milletin aynı yüzyıl içinde bir dünya savaşı ve bir istiklal savaşı yaptığı ve milli değerleri uğruna yüz binlerce insanını şehit verdiği dair o harikulade tecrübenin hiçbir izi görülmemektedir. Gerçekten de, dün de mandacılık tartışılmış ve bugün de adı ne olursa olsun mahiyeti mandacılık olan aynı fikir tartışılıyor ve hayret uyandıracak bir taraftar kitlesi bulabiliyor ise; o zaman bu milletin bu iki tartışma arasında mandacılığa karşı verdiği top yekun bir İstiklal Savaşının lüzumu ne olmuştur? İnsanlar için ekmeğin önemlidir. Fakat ekmeğin dışında değerler de vardır.

Atatürk; Osmanlı'nın son iki buçuk asrında yaşadıklarıyla; ezilmiş, hayata küsmüş, moral olarak çökmüş, kendi kararını kendi alma yeteneği zedelenmiş, düşüncesi dondurulmuş, dimağı mühürlenmiş bir millete tekrar kendi

olabileceğini hatırlatan bir millî liderdir. Dimağı uyuşturulmuş bir toplumu tekrar ayağa kaldırmak için; yeterli bilgi, bir yığın tecrübe, insanı tanıma ve anlama ayrıca onu yönetim biliminin ilkeleri doğrultusunda yönetme gibi bir çok niteliği bir arada taşımayı gerektirdiği muhakkaktır. Atatürk bunlara sahipti. Bir de bunlara ilaveten onun karizması, liderlik nitelikleri ve hayranlık uyandıran medeni cesareti vardı. Bunlar milletin önüne düşmüş liderin artılarıydı. Fakat milleti nasıl kendine getirecek, nasıl üzerine ölü toprağı serpilmiş yığınların uyanmaları ve dirilişleri hatta bununla da kalmayıp, tekrar medeniyet yarışına ortak olmaları sağlanacaktı? Atatürk bunu; Türk Milletine

- a) Türk'ün niteliklerini
- b) Türk'ün tarihini
- c) Türk'ün başarılarını

anlatarak gerçekleştirdiği “motivasyon”, ile sağlamayı denemiştir. Bu tarz bir motivasyon İstiklal Savaşı'nın kazanılmasında önemli bir faktör olmuştur. Sıra muasır medeniyetin yakalanması ve onun üzerine çıkılması savaşındadır. Atatürk'ün bu savaşta da muvaffak olmak için gösterdiği yol, verdiği güven ve moral motivasyon; gerek psikolojik derinlik ve gerekse hemen bütün toplum kesimlerine hitap edecek bir genişliğe sahip oluşuyla gerçekten eşsizdir. Bu çalışmanın motivasyon ustaları başlığı altında çeşitli liderlerin motivasyonel yeteneklerine dair örnekler, Atatürk'ün bu özelliğinin daha açık ve seçik olarak ortaya çıkması amacıyla verilmiştir.

Atatürk; fert, grup ve toplum bazında insanoğlunun cesaret, güven ve bilinç kazanmasında, aktivite ve performansının artırılması, her türlü sektörde üretiminin yükseltilmesinde “motivasyon”un yer ve önemini kavramış ve bu esrarenç silahı amaçları doğrultusunda başarıyla kullanabilmiş bir liderdir.

Biz bu çalışmada Atatürk'ün bu çok az bilinen yönünü aydınlatmaya çalıştık. Daha çok sözü ona bırakmayı, ondan çok şey aktarıp, kendimiz pek araya girmemeyi denedik. Gönül isterdi ki; baştan sona Ata'nın ifadeleriyle örülmüş bir çalışma gerçekleşsin. Çünkü onun ifadelerini tekrar etmek, aynı etkiye sahip ifadelerle yorumlar getirmek zor hatta imkansız. O yüzden biz okuyucuyu daha çok Atatürk ile baş başa bırakmayı yeğledik.

I. İnsan Davranışı ve Motivasyon

“Tembellik vücudun aptallığı, aptallık da zihnin tembelliğidir” şeklinde çok beğendiğim anonim bir söz vardır. Oysa “tembellik” ve “aptallık” insan için kullanılacak en son kavramlar olmalıdır. Ne yazık ki insanlar nelere sahip olduğumuz konusunda yeterince bilgili değildir. “Biz yarı uyanık sayılabiliriz.

Çünkü fikri ve fiziki kaynaklarımızın ancak pek az bir kısmını kullanmaktayız. Bu yüzden, her fert pek sınırlı bir hayat yaşamaktadır. Kullanamadığımız birçok kuvvetlere sahip bulunuyoruz” diyen Prof. Dr. William James çok daha çarpıcı bir diğer sözünde “yüzyılımızın en büyük keşfi düşüncelerinin değişmesi halinde kişinin hayatının da değiştiğinin anlaşılmasıdır” der. Marcus Aurelius; W. James’e “Düşünceleriniz ne ise hayatınız da odur. Hayatınızın gidişini değiştirmek istiyorsanız, düşüncelerinizi değiştiriniz” diyerek katılır. Düşüncelerimiz ile davranışlarımıza, davranışlarımız ile hayatımıza hükmedeceğiz. Peşinde olduğumuz hayat şekli şüphesiz “başarı”lı bir hayattır.

Aslında “Başarı, ulaşılması gereken bir sonuç değil, sürekli gelişen bir çalışmadır”¹. Burada karşımıza çalışmanın lokomotifini olan “güç” kavramı çıkmaktadır. “Güç, düşüncelerimizi amacınıza uygun olacak şekilde yönlendirebilmek için, hayatınızı değiştirebilme yeteneğidir.”². Günümüzde gücün gerçek kaynağı uzmanlaşmış bilgidir.

“Her büyük başarıyı perçinleyen şey, eylemdir. Eylem sonuçları hazırlayandır. Bilgi ise insanın eline geçtiğinde iyi kullanılırsa yararlı bir potansiyel güçtür. Gerçekte gücün kelime anlamı da eylem yeteneğidir”³. Eylemler bizi başarıya götüren yolun kaldırım taşları gibidir.

“Hiç bir başarı tesadüfi değildir... İnsanlar başarabilmede ve etkili eylemi gerçekleştirebilmede kullanılabileceğine inandıkları kaynakları bir araya getirebildikleri ölçüde her şeyi başarabileceklerdir.”⁴. Ne güzel bir olgudur ki, W. Somerst Maugham’a göre;

“Yaşamın en iyi yanlarından birisi de; en iyinin dışında bir şey kabul etmeyenlere, genellikle en iyiyi vermesidir.” Fakat ferdin en iyiyi istemeden önce en iyiye dair hayallerinin olması gereklidir. Faye Point “Eğer hayalleri yoksa nasıl gerçekleştirebilirler ki!” der. Başarılı olmak isteyen birinin ilk yapacağı şey başarıyı, başarılı bir hayatı hayal etmektir.

“Şampiyon olmak demek, şampiyon gibi düşünmek demektir” der Dennis Waitley.

Zengin bir hayal dünyası olmayanların zengin bir düşünce imkanları olmaz. Düşünceleri inançlarına dönüşmemiş kimselerin başarılı olmaları mümkün değildir. Çünkü başarı platformları oluşmuş değildir. Oysa anonim bir atasözü “Er veya geç, başarmış bir kimse, başaracağına inanmış bir kimsedir” der.

¹ Robbins, Anthony. Sınırsız Güç, Çev. Mehmet Değirmenci, İnkılap, İst. 1993, s.4.

² Robbins, Anthony. A.g.e., s.5.

³ Robbins, Anthony. A.g.e., s.7.

⁴ Op. Cit. s.16.

En şiddetli istekler ve değişmeye en dirençli bilgiler inançlardır. “Başarı yolunda sürat, isteğin şiddeti kadardır” derken Dale Carnegie, başarının büyük ölçüde ferdin isteme, arzulama, talep etmedeki kararlılığı ile yakından ilgisini dile getirmektedir.

Günümüzde insan varlığının tümüyle tanındığı henüz söylenemez. Swette Marden;

“İnsanoğlunun içinde uyuyan güçler vardır; kendisi bilse şaşırır. Çünkü bu güçlere sahip olduğu aklından bile geçmez. Bu güçleri uyandırıp eyleme geçirebilse, o kişinin hayatında büyük bir devrim olurdu” der.

İnsanın gerek zihinsel ve gerekse biyolojik fiziksel ve anatomik performansını artırmanın en makul yolunun “motivasyon” olduğu anlaşılmıştır. Kısaca;

Motivasyon “bir şeyi yapma isteği” olarak tanımlanmaktadır.¹

“Motivasyon kendimizi ve başkalarını güçlü dinamik ve diri durumda tutmaktır. Kendi kendimizi ateşlemektir... Kendimizi eyleme geçirmektir. İsteklerimizin yönünü amaçlarımıza çevirmektir.

Motivasyonun amacı kişilerin yeteneklerinin ötesinde bir şeyler başarmasını sağlamak değil, yeteneklerini kullanım oranını artırmaktır. Kendi iç kaynaklarımızı kullanma düzeyimiz, motive olmamıza bağlıdır.

İnsanların yapabileceklerinin limitini yetenekleri, yaptıklarının limitini ise motivasyon seviyeleri belirler. O halde kendi iç potansiyelimizi tam kullanabilmenin yolu “motive olmak”tan geçer. Kendimizi ve başkalarını motive edebilme becerisi bu nedenle çok önemlidir.²

Anthony Robbins “İnsanları başarılı olmaya motive eden iki şey vardır; esin ve çaresizlik” der. Gerçekten de kuvvetli motivler heyecan taşır. Korku, sevgi, nefret, istek, ihtiyaç motif meydana getiren birer unsur teşkil ederler.

Fert istiyor, korkuyor, araştırıyor... İtici kuvvet ile, bu itici kuvvetin yöneltmiş olduğu nesne veya durum arasındaki münasebetlerin tetkiki, davranışın dinamiğinin yani motivasyonun tetkiki demektir.³

¹ Sekman, Mümin. Başarı Üniversitesi, AIFA, İst. 2003, s.75.

² Sekman, Mümin. A.g.e., s.74-75.

³ Krech, D; Crutchfield, Richard, S. Sosyal Psikoloji, (çev. Erol Güngör), Ötüken Yayınları, İst. 1980, s.46-47.

Kişinin motivasyon seviyesi iki düzeyde ele alınabilir: Genel motivasyon seviyesi ve anlık motivasyon seviyesi. Genel motivasyon seviyesi kişinin karakterine ve tutumlarına bağlıdır. Anlık motivasyon seviyesi ise kişinin o zaman dilimindeki hisleri ile ilgilidir.” Biz insanlar “ya zevk, başarı ve kazanç görüntülerine doğru “yaklaşma” yönünde motive oluruz, ya da başarısızlık, acı ve kayıplardan “uzaklaşma” yönünde ilerleriz.”¹. Sistematik olarak;

“Her iki motive olma yönünün de avantajlarını incelediğimizde, yaklaşmacıların daha hedef-odaklı ve uzaklaşmacıların da daha problemleri tanımlama ve çözme odaklı olduklarını keşfederiz”².

“Motivasyonun bu iki anahtar ögesine motivasyon yönü denir. Bu yön, ya istediğimiz şeylere doğru yaklaşmacı ya da istemediğimiz şeylerden uzaklaşmacıdır.

Ayrıca;

“Bütün bunların yanı sıra, insanların motivasyonu üzerinde süper şarj edici görev gören bir başka faktör daha vardır ve bu da onların değerleridir. Değerler son derece önemlidir. Onlar hayatın cetvelleridir. Neye değer verdiğimiz, hayatın bizim için ne anlam ifade ettiğini, hangi eylemlerde bulunacağımızı, neye doğru yaklaşacağımızı ve neden uzaklaşacağımızı belirler”³. Amaç ve ideallerimize yönelik “Değerlerimiz, motivasyonumuza etki ederler. Eğer sağlam değerlerimiz yoksa motivasyonumuz az olur. Eğer değerlerimiz kuvvetli ise, motivasyonumuz da aynı derecede kuvvetli olur”⁴

Hayatımız aslında bir moleküler davranışlar zinciridir. Hedeflerimiz, değerlerimiz, ideallerimiz yavaş ya da hızlı olabilen bir değişme içindedirler. Değişme molar davranışa götürücü niteliktedir. Farkında mısınız “Hayatınızdaki her yeni misyonla, yeni rol kimlikleri almış olursunuz. Misyonunuz rollerinizi belirler ve rolleriniz de hedeflerinizi tayin etmektedir. Hatta değerlerinizin gücü motivasyonun gücü ile beraber istikrarını ve süratini de etkilemektedir.

Bir diğer açıdan motivasyon; “Düşünce boyutunda değerlerden uzaklaşmak ve değerlere yaklaşmak anlamına gelir. Buradaki hayati nokta, insanların değerleriyle bağlantıları koptuğunda motivasyonlarını

---

¹ Andreas, Steve ve Dğrl. NLP. Başarının Yeni Teknolojisi, (çev. Alican Azeri), Beyaz Yayınları, İst. 2001, s.51.

² Andreas, Steve ve Dğrl. A.g.e., s.52.

³ Andreas, Steve ve Dğrl. Ag.e., s.61.

⁴ Andreas, Steve ve Dğrl. A.g.e., s.64.

kaybettikleridir”¹. Fertlerin değerleri, şehirlerin silüetlerini belirleyen karakteristik özellikleri dediğimiz monümental tarihi yapılara benzer. Şehirler bunlar olmadan yeterince anlamlandırılmazlar. Şehirlerin şahsiyetleri ile karakteristikleri arasındaki ilişki, fertlerin değerleri ile davranışları arasındaki ilişkiye benzetilebilir.

Kısaca; kişinin en ideal (üst) performans noktasında davranışlar sergileyebilmesi onun motivasyon seviyesine bağlıdır. Liderler, profesörler, sporcular, sanatçılar, öğrenciler vb. bazen kazanırlar bazen kaybederler. Oysa bunların yetenekleri günden güne değişmez. Değişen motivasyon seviyeleridir.

Davranış ile motiv arasında güçlü bir ilgi vardır; Kişinin davranışından motivasyonuna, motivasyonundan davranışına gidilebilir. Kişinin zihin yapısı (Kognitif sahası) ile davranış ve dış yapısı arasında güçlü bir korelasyon vardır. Eğer içinizde bir heyecan yoksa hayatınızın dışarıda heyecan verici olmasını bekleyemezsiniz.

II. Dünya Motivasyon Ustaları

İnsan unsuru kullanılarak başarıya ulaşılan bütün sektörlerde faaliyet gösterip de muvaffak olmuş idarecilerin genel özelliklerinden biri belki de birincisi; insan performansını artırmada motivasyonun yeri doldurulmaz bir yer ve öneme sahip olduğunu bilmeleri ve bu tekniği uygun zaman ve uygun yerde kullanabilme konusunda büyük bir muvaffakiyet gösterebilmiş olmalarıdır. Onlar Bernard Segel gibi yani “İstatistikler ne derse desin her durumda başarıya giden bir yol vardır” şeklinde düşünenler ve “İmkansız isteyerek, mümkün olanın en iyisini elde ederiz” diyen İtalyan atasözüne gönülden inananlardır.

John Locke’un yanındaki çocuk çamura düşünce, yanındakiler;

- Filozof çocuğu kaldırıp, kurtarsana! diye bağırdıklarında; J. Locke;

- Ben düşünüyorum ki, ne diyerek onu motive edeyim, o kendisini çamurdan kurtarmak için bir çaba içine girsin ve kendi kendisini kurtarsın... diye cevap vermiştir.

Her sahanın idareci ve liderleri arasından çıkabilen bu insanlar General Mark Clark’a göre;

- “Güvenli
- Enerjik
- Zamani iyi seçen

---

¹ Andreas, Steve ve Dğrl. A.g.e., s.62.

- Berraklık (şeffaflık)
- Sebatkar
- Cüretkar (cesur)
- İlgili
- Ahlaklı
- İnançlı”¹
- Zora talip
- Anadillerini iyi kullanma vs. gibi özelliklere sahip insanlardır.

Biz onlara müsaadenizle “motivasyon ustaları” dedik. Onlar Amiel’in “Başkalarının güç buldukları şeyi yapmak yetenek, yetenekli insanların olanaksız gördükleri şeyi yapmak dehadır” derken kastettiği insanlardır. Onlar aşağıdaki hayata dair prensipleri bilip, içlerinde başaramadıklarını dışlarında da başaramayacaklarını iyi bilirler. İşte onların bildikleri ve kalpten inandıkları, motivasyon değeri olan ve hepimize düstur olabilecek bazı söz ve tavsiyeler; söyle sıralanabilir.

“Cesaret, tehlike karşısında aklın ve zekanın kullanılmasıdır”

Platon

“Cesaretli bir adam tek başına çoğunluktur.”

Andrew Jackson

“Onların peşinde gidecek cesaretiniz varsa; bütün rüyalar gerçek olabilir”

Walt Disney

“Her ne yapabilirseniz, ya da yapabileceğinizi hayal ediyorsanız yapmaya başlayın. Cesaretin kendine has bir dehası, gücü ve sihri vardır.”

Goethe

“Başarı azmi gerektirir; azim ise irade. Bazı hedefler, başarısız olmaya da değer. Gerçek başarı, başarısız olma korkusunu yenebilmektir”

Paul Sweeney

“Yenilmesi gereken ilk düşmanlar öfke ve umutsuzluktur.”

Collete

---

¹ Osmay, Nüvit. İnsan Mühendisliği, Alfa Yayınları, İst. 2002, s.509-513.

“Cesaret, irade kuvveti, tolerans, bilgi ve bütün bu özelliklerin üzerine temellendiği son vasıf dürüstlük. İnsanların size inanmalarını sağlayan şey.”

Sir William Slim

“Başkalarına iş yaptırmak, en iyi onlara bu işi yapmayı içten istetmekle başarılıdır”

Dale Carnegie

“Yerine getirilmiş bir vazifenin mükafatı, diğer bir vazifeyi yapabilmek kudretinin ispat edilmiş olmasıdır.”

George Eliot

“Bazı yıkılışlar daha parlak kalkışların teşvikçisidir.”

William Shakspeare

“Özgüven salgın gibidir saridir yani bulaşıcıdır. Sizde başlarsa birileri sizi takip eder...”

Anonim

Bizim tarihimizde Atatürk'ten öncesine ve sonrasına ait olmak üzere Türk lider ve idarecilerin yönettikleri insan kitlelerinin; cesaret, azim, sebat, metanet (dayanıklılık), özgüven, aktivite ve performanslarını artırmak için motivasyon değeri taşıyan ifade ve davranış örnekleri yok değildir. Bunlara dair birkaç örneği şöyle sıralayabiliriz.

“Ey Türk beyleri ve halkı bunu işitin. Türk halkının yaşayıp devlet sahibi olduğunu bu taşa yazdırdım, yanılıp öleceğini de buraya yazdırdım. Söyleyecek her ne sözüm var ise, ebedi taşa (bengü taş) yazdırdım. Ona bakarak bu sözleri öğrenin”.

Bilge Kağan

“Türk milleti için gece uyumadım, gündüz oturmadım; aç milleti doyurdum; çıplak halkı giydirdim. Tanrı irade ettiği için milletimi dirilttim.”

Bilge Kağan

“Atalarımızdan işittik ki; Garp imparatorluğu (Roma) elçileri geldiği zaman bu bizim için artık yeryüzünü fethedeceğimize delalet eder.”

İstemi Han

“Biz temiz Müslümanlarız, bid'at nedir bilmeyiz. Bu sebeptendir ki, Allah halis Türkleri aziz kıldı.”

Alp-Arslan Gazi

Malazgirt Savaşı öncesi Alp-Arslan; “Şu anda camileri dolduran binlerce mümin bizim için minberlerde dua etmektedirler.

“Ey askerlerim! Eğer şehit olursam bu beyaz elbise kefenim olsun. O zaman ruhum göklere çıkacaktır.”

Alp-Arslan Gazi

“Dünya’da tek bir din, tek bir devlet, tek bir padişah ve İstanbul’da cihanın payitahtı olmalıdır.”

Fatih Sultan Mehmet

“Ya ben İstanbul’u alırım; ya İstanbul beni!”

Fatih Sultan Mehmet

“Biz Allah tarafından memur olmadıkça bir sefere gitmeyiz.”

Yavuz Sultan Selim

“Ben cihangirliğe alışmış iken siz himmetimi küçük bir adanın (Rodos) fethine hasretmek istiyorsunuz”

Yavuz Selim

“Cesaret insanı zafere, kararsızlık tehlikeye, korkaklık ölüme götürür.”

Kanuni Sultan Süleyman

“Türkler barışta melek, savaşta ise ifrit gibidir.”

Gazi

“Dünya Türkleri taşımaya hâfi gelmiyordu.”

[Göç esnası] Süryani Mihael

“Türkler öldürülebilir; fakat korkutulamazlar”

Napolean

“Ey şehit oğlu şehit; isteme benden makber, sana avucunu açmış duruyor peygamber.”

Mehmet Akif ERSOY

“Ümitsiz iseniz, ümit sizsiniz,
Çaresiz iseniz, çare sizsiniz.”

F.H.Dağlarca

“Ben her güreşimde arkamda Türk Milleti’nin bulunduğunu ve millet şerefini düşünürüm.”

Kurtdere’li Mehmet Pehlivan

Batı kültür dünyasında da ilginç motivasyon denemelerinin olduğunu görüyoruz. Aşağıda bunlara ilişkin bazı örnekler bulacaksınız.

Tarihçi Van Loon, Napoleon için “Mısır piramitlerinin önünde sıcak ve susuzluktan güçleri kalmamış veya Moskova yanarken soğuktan donmak üzere olan askerlerine o anda söylenebilecek en uygun kelimeleri bulan müthiş bir aktördü” demektedir.

Bir başka tarihi hadisede;

Napolyon orduları Almanya içlerinde ilerliyor. Almanlar geri çekiliyor. Fakat biraz zaman kazanamazlarsa imha edilme ihtimalleri var. Bir grup gönüllü alman asker komutanlarından; fransızlara karşı koyma vazifesini alıyor. Bir değirmen çevresinde mevzileniyor ve müsademe başlıyor. Zayıf bir ateşle fransız birliklerini bir hayli meşgul edip, ordularına geri çekilmek için zaman kazandırıyorlar. Zayıf direniş karşısında fransız komutan, alman yüzbaşıya; “Almanya mahvolmuştur. Almanya yoktur. Koca orduya karşı üç beş kişinin mukavemeti neye yarar, teslim olun!” der. Alman meslektaşı Ona; “Madem ki ben varım Almanya vardır” deyip ateşi sürdürüyor... Biraz sonra hepsi ölüyor. Bu cevabın sahibinin cansız göğsüne Napolyon koynundan çıkardığı lejyon de honour madalyasını takıp öyle gidiyor¹.

Yine Napolyon’dan bir örnek:

Elbe adasına sürülen Napolyon oradan kaçıyor. Peşine onu tutuklamak için bir ordu takılıyor. Fransa’nın güneyinde kendisini arayan ordunun ilk müfrezesiyle karşılaşılıyor. Yüksekçe bir yere çıkıyor ve “Asker... Topuğundan saçına kadar sen benim esirimsin”.. Seni bütün dünyanın fatihi yapan adam karşındadır. Ve ben senin imparatorunum! İçinizde imparatoruna karşı kurşun sıkabilecek insan varsa buyursun!” ve göğsünü yırtıp açıyor. Sonuç olarak üzerine gönderilen orduyu esir alan Napolyon onunla Paris’e imparator olarak giriyor. Meşhur Fransız Tarihçi Mişle; “Bir insanın gözü bu kadar kara olursa, cür’et bu kadar ileriye giderse iki hareket olur. Ya onbinlerce kurşunla göğsü delinir, orada ölür. Yahut hurra imparator diye başa geçer. Nitekim ikincisi oldu ve Napolyon başa geçti² demektedir.

¹ Kısakürek, N. Fazıl. İman ve Aksiyon, Bedir Yayınevi, İst. 1972, s.73-74.

² Kısakürek N. Fazıl. A.g.e., s.70-71.

İkinci Dünya Savaşının en ateşli ve korkunç anlarında Avam Kamarası'nda "sizlere kan, ter ve göz yaşından başka bir şey söyleyemeyeceğim" diyen. **Sir Winston Churchill** Yine II. Dünya savaşı yıllarında "herkes vazifesini tam yaparsa, memleket kurtulur" diyebilmiştir.

Churchill için "Eğer İngilizce'ye bu kadar kuvvetle sahip olmasaydı, İngiltere harbi kazanamazdı" denmiştir.

Kennedy; Churchill için "O, kelimelerini birer birer seferber etti. Savaş meydanlarına yolladı ve harbi kazandı" der.

II. Dünya Savaşında "Tarihin hiçbir döneminde bu kadar çok insan, bu kadar az insana, bu kadar çok şey borçlu olmamıştır" diyen **W. Churchill** İngiliz askerlerini bu cümleleriyle yüceltmektedir.

Yine Churchill Avam kamarasında zafere olan sönmez inancının derecesini göstermek için Sair Rudyard Kipling'in (İF=Eğer) şiirini okumuştur¹.

Başka bir motivasyon örneğinde Mountbatten (Mareşal) bir denizaltı filosuna kumanda etmektedir. Denizaltılardan biri düşman uçaklarınca yaralanır. Çok zor anlar geçirmektedir. Bu arada önemli makinelerden birinin başında bulunan sorumlu asker panik içinde korkuya kapılır ve yerinden ayrılarak dua etmeye başlar. Fakat onun yerini terk ettiği denizaltıyı çok tehlikeli duruma sokar. Ama diğer personel duruma hakim olur. Uzun gayretlerden sonra gemi kurtulur. Fakat böyle bir anda yerini terk etmenin cezası ölümdür. Limana çekilen gemide subay ve erlere Mountbatten şu konuşmayı yapar: "Büyük ve tehlikeli bir savaştan Allah'ın yardımıyla çıkmış bulunuyoruz. Deniz altılarımızdan birisi de vazifeli bir arkadaşımız en müthiş anlardan birinde vazife başından ayrılma bilinçsizliğini gösterdi. Buna rağmen ben kendisini kabahatli bulmuyorum. Çünkü onu böyle olağanüstü bir an için yetiştirememiş olduğumdan dolayı sorumlu kendimi addediyorum." Bu olayı anlatan Dale Carnegie ilave eder: "Bundan sonra Mountbatten için ölüme gitmeyecek bir tek İngiliz var mıdır?"

Kodak Fabrikalarının kurucusu Eastman... Afrika'dan getirdiği tehlikeli görüntüleri Rochester'deki evinde dostlarına gösteriyordu. Bazı dostları ile arasında şu diyalog geçti.

- Allah aşkına bu kadar tehlikeli bir işi nasıl başardınız?

- Makineleri yerleştirdim, araya kalın bir çizgi çizdim ve rehberim yerli avcıya bu çizgiyi geçeni vur dedim.

- Ama insan böyle bir riski nasıl göze alabilir?

¹ Motivasyon değeri çok yüksek bu şiir İngiliz hatta dünya edebiyatında haklı bir şöhrete sahiptir.

- Azizim, hayatta iş yaptırmak, bir şey başarmak isteyen her insan teşkilatına güvenmelidir...

Lenin ideolojik stratejilerden bahsettiği bir toplantıda biraz ferdi haklara tecavüz edince, bir grup dinleyici tarafından: “Bu bizim hususi hayatımızdır; ona karışamazsınız” dediğinde ayağa kalkıp gür bir sesle: Bir komünistin hususi hayatı yoktur”.. O her an davasının adamıdır” demiştir.

John F. Kennedy soğuk savaş döneminde Sovyetlerle uzay araştırmaları savaşının bütün hızıyla sürdüğü günlerde;

“Bu on yıl içinde aya gitmeyi ve diğer şeyleri gerçekleştirmek istememizin nedeni bunların kolay olmaları değil, zor olmalarıdır. Çünkü bu amaç en büyük çabalarımızı ve becerilerimizi ölçmemizi ve organize etmemizi sağlayacaktır.”

¹⁷ diyerek toplumuna motivasyon değeri taşıyan, hem güne hem de geleceğe yönelik mesajını iletmış olmaktadır.

III. Atatürk ve Motivasyon

Bilimsel sevk ve idare; insan, malzeme, yer, tesisler ve zamandan en iyi şekilde faydalanma sanatıdır “Atatürk bu sanatın dünya tarihine mal olmuş en büyük dahilerinden birisidir. O sadece asker, sadece cumhurbaşkanı ve hatta onu yalnız bir başarılı idareciden ibaret saymak da doğrunun tamamı sayılmaz. O her şeyden önce bir liderdir.

“Lider insan yığınlarının yapıldığı maddeden başka bir şeyden yapılmış bir insandır. O dayanıklılığı, çalışması, inancı, sebatı, kısacası karakteri, etrafındaki insanlardan üstün olan, fakat buna rağmen kendisini onların üstünde görmeyen, onlarla olmakla iftihar eden ve böylece onlara fark ettirmeden onları çalıştıran, onları heyecanlandıran, yürüten, onlara yol gösteren ve ışık tutan bir insandır.”¹⁸

Türk devletinin İslam öncesi ve sonrası dört kutsalı vardır. Din ve devlet, mülk (vatan) ve millet¹⁹. Atatürk bunlara bağımsızlık, çalışma ve muasırlaşmayı da katarak fikri olgunlaştırır. Cumhuriyet, devlet başlığı altında eğitim-bilim ve teknoloji de muasırlaşma kavramı içinde telakki edilmektedir.

Atatürk Türk milletini iyi tanımaktadır. Onun son üç asırdır yaşadıkları, mağlubiyetleri, mahcubiyetleri, ekonomik, siyasi, bilim ve teknoloji

¹⁷ John F. Kennedy. Evrenin İzinde, Discovery Channel, 15 Ağustos 1993.

¹⁸ Osmay, Nüvit. A.g.e., s.506.

¹⁹ Turan Osman. Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi, Nakışlar Yayınevi, İst. 1978, s.183.

sahalarındaki topyekün gerileme ve çöküntüye varan çözümlenin onu her şeyden evvel tam bir atalet ve demoralizasyona sürüklediğini, önce bunun önüne geçilmesinin gerektiğini bilmektedir. Atalet, çaresizlik, zayıflık, fakirlik, kaybetmişlik... Bunların sonucu olarak ümitsizlik ve moralsizlik... İşte Atatürk'ün gözünde yüksek erdemlerini bilmesine rağmen ve eğer harekete geçirilirse ortaya çıkaracağı akıl almaz potansiyeli ile Türk Milleti bu haldedir. Yapılacak iş bellidir. Ziya Gökalp; "Nice hastalar vardı ki, onlara ilaç yerine ümit aşlamak daha hayırlıdır." derken Dünyanın en büyük sanayicilerinden biri olan Ford "Hayatta başarının sırrı, karşımızdaki adamın noktayı nazarını anlamak ve meseleleri iki cepheden görme kabiliyetidir" demektir. Hatta William James "İnsan tabiatının esas prensibi takdir edilmek arzusudur." John Dewey ise "İnsanın kendisine önem verilmesi en büyük ihtiyacıdır" şeklindeki ifadesiyle meseleyi en can alıcı biçimde aydınlatmaktadır. Gerçektende insan, varlığının kabulünü ister. İnsan yerine konulmak ister. Adam yerine konulmak ister. Grubun bir üyesi olarak kabul edilmek ister. Uzman olarak ihtiyaç duyulduğunu hissetmek ister. Psikologlar buna "ihtiyaç duyulma ihtiyacı" diyorlar. Demek ki bir insanın bir başka insanca aranıyor, ihtiyaç duyuluyor, saygı gösteriliyor yani seviliyor olması onu son derece mutlu etmektedir. Belki de Spinoza'nın "İnsan için en kıymetli şey gene insandır" derken bunu anlatmak istemektedir. Bu düşünceler Atatürk'ün Türk Milletini tekrar ayağa kaldırma politikasının fikir temelini şekillenmesinde önemli rol oynadığı sanılmaktadır.

Atatürk'ün Türk Milleti ile ilgili yeniden diriliş reçetesinin önemli ipuçlarını aldığı, diğer bir fikir kaynağı da zengin Türk tarihi ufkudur. Atatürk'e göre "Yolunda yürüyen bir yolcunun yalnız ufku görmesi kafi değildir. Muhakkak ufkun ötesini de görmesi ve bilmesi lazımdır."²⁰ Ufkun ötesini görmenin yolu da engin bir tarih formasyonuna sahip olmaktan geçmektedir. Bunu bilen Atatürk muhtelif konuşmalarında; "Bizim yolumuzu çizen; içinde yaşadığımız yurt, bağrından çıktığımız Türk milleti ve bir de milletler tarihinin bin bir facia ve ıstırap kaydeden yapraklarında çıkardığımız neticelerdir."²¹ "Tarih bir milletin nelere müstait olduğunu ve neler başarmaya muktedir bulunduğunu gösteren en doğru bir kılavuzdur."²²

"Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır."²³

²⁰ Karal, Enver Ziya. Atatürk'ten Düşünceler, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul-1981, s.178.

²¹ Atatürk. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.I, Kasım 1927.

²² Atatürk. Vakit Gazetesi, Kasım 1947.

²³ Afetinan. Atatürk'ten Hatıralar ve Belgeler. T.İş Bankası Yayını, Ank. 1959, s.297.

şeklindeki ifadeleriyle fikri temelinin şekillenmesinde ve Türkiye devletinin geleceğinin planlanmasında tarihin önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır.

Atatürk sadece savaş ya da devrim yapmamaktadır. Veya sadece işini yapan biri değildir. O bir misyon sahibidir. Misyonu da Türk milletinin kaderini yeniden yaratmaktır. Hayatına baktığımızda görmekteyiz ki; misyonu ile hayatını birleştirmiş, bütünleştirmiştir. Bir misyon adına gayret göstermek her şeyden evvel misyonun gerçekleşeceğine dair belirli bir inancı gerektirir. Misyon aksiyonu, aksiyon da inancı şart koşar. Bir amerikan atasözünde; “İnanç görmediklerimize inanmaktır. Bu inancın ödülü ise inandıklarımızı görmektir.” denir. Atatürk dünya tarihinde misyonu adına inandığı hemen bütün ideallerinin gerçek olduğu nadir şahsiyetlerden biridir. Bu durum İmam-ı Rabbani'nin bir sözünü çağrıştırmaktadır. “İstemek nail olmaktır. Allah kabul etmeyeceği duaya ettirmez.” Atatürk misyonunu gerçekleştirmek için istemekte fakat dua ile yetinmemektedir. Onu başarısının temelinde;

1. Program
2. Motivasyon
3. Hedef
4. Etkili çalışma

kavramları vardır. Verilen kararların bir bilimsel sistematik halinde şekillenmedikleri ve sıralanmadıkları durumda da yukarıdaki dört şart bir şeye yaramayacaktır. Atatürk'ün kararları ve alternatifleri eleme metodolojisi son derece manalıdır. Onun çok hayati öneme sahip olsun veya olmasın verdiği hemen bütün kararlarında uyguladığı sistematik şöyle özetlenebilir.

Atatürk'ün karar verme sanatı incelendiğinde şu nitelikleri taşıdığı görülür.

1. Verileri toplar,
2. Bütün ihtimalleri tartar,
3. En uygun olanını seçer,
4. Hislerini araştırır,
5. Uygun zamanı seçer,
6. Sonuna kadar takip eder,
7. Cesur olur,
8. Engin bir özgüven sahibidir.

Atatürk'ün özgüveninin temelinde kendine has özellikleri vardır.

1. Karaktere dayanan özgüven,
2. Yeteneğe dayanan özgüven,
3. Uzmanlığa dayanan özgüven,
4. Tecrübeye dayanan özgüven,

5. Kararın kalitesine dayanan özgüven... gibi.

Atatürk'ün kararları derinlemesine analiz edildiğinde yukarıdaki faktörlerin her birinin mevcudiyeti görülecektir.

Anlaşılmaktadır ki; Atatürk, sadece inançlı, vizyon sahibi, sadece cesur, planıcı ve programcı, metodist vb. değildir. O bu özelliklerin hepsine sahip bir insan ve toplum mühendisidir. Kısaca O “haydi başla” demez, başlayalım der... Elinde kırbaç değil bayrak vardır. Yol gösterir. Herkesten bir adım ileridedir. Ahlak, akıl ve karakter sahibidir...”²⁴

İşte sahip olduğu bu özellikler Türk milletinin ona olan güvenini, sevgisini sağlamış ve hatta pekiştirmiştir. Bu karşılıklı güven ve saygı Atatürk'ün insan ve toplum sevk ve idaresi yeteneğiyle bütünleşince “yedi düvel” ile baş edebilen bir güç ortaya çıkmıştır.

III.I. Türk Milletine...!

Atatürk yüksek bir tarih şuuru ve derin bir Türklük sevgisine sahiptir. O bilmektedir ki,

“Tarihini bilmeyen ve şuurunu taşımayan milletler hafıza ve idraklerini kaybetmiş şaşkın kimselere benzer. Böyle bir durumda milletlerin yükselmeleri veya millet vasfını muhafaza etmeleri ve hatta dağılmamaları zordur”²⁵. Öyle ise Türk milletinin zedelenen, milli hissiyatı ve maneviyatı bu şuur etrafında şekillendirilecek, beslenecek ve kristalleştirilip, kemikleştirilecektir. Bu amaç yolunda Atatürk'ün örnekleri;

“Ey Türk ve Oğuz beyleri, milleti dinleyiniz! Üstte gök başnadığı ve altta yer delinmediği halde senin ilini ve töreni (devlet ve nizamını) kim bozdu?”

“Türk milleti titre ve kendine dön” diyen Bilge Kağan,

“Ey Türk ve Oğuz beyleri ve milleti beni iştin”

diye milletini uyaran Oğuz Kağan'dır. Dikkat edilirse Atatürk'ün ifadeleri yanında üslubu bile bu Göktürk büyüklerini çağrıştırmaktadır²⁶.

Atatürk önce milletin ne olduğunu belirler.

²⁴ Osmay, Nüvit. A.g.e., s.507.

²⁵ Turan, Osman. A.g.e., s.48.

²⁶ Akyüz, Yahya. Türk Eğitim Tarihi, Pegem Yayıncılık, Ank. 2004, s.13.

“Bir takım şeyhlerin, dedelerin, seyyidlerin, çelebilerin, babaların, dervişlerin arkasından sürüklenen ve falcılara, büyücülere, üfürükçülere, muskacılara, talih ve hayatlarını emniyet eden insanlardan mürekkep bir kütleye, medeni bir millet nazarıyla bakılabilir mi?²⁷ .

Daha sonra bizim kim olduğumuzu ve Türk Milletinin özelliklerini belirleyip sıralar;

Türkiye halkı irken, dinen ve harsen müttehit, yekdiğerine karşı hürmet-i mütekabile ve fedakarlık hissiyatıyla meşhun ve mukadderat ve menafi müşterek olan bir heyet-i içtimaiyedir²⁸ .

“Biz Türküz; tam manasıyla Türküz. İşte o kadar. Bize iyi Müslüman olmak kafidir. Asya için ve Avrupa için bizim kanunumuz aynıdır. Dostlara sahip bulunmak; istiklal-i tamımızı muhafaza etmek, her şeyi Türk cephesinden mütalaa etmek. Bu realist görüştür.”²⁹

Fakat bölgede ve dünyada barış içinde milletçe yaşayabilmek başkalarının da iyi niyetine bağlı olup, her zaman mümkün olmayabilmektedir. Ve Atatürk’ün önderliğinde İstiklal Savaşı kapıya gelip dayanmıştır.

“Ben 1919 senesi mayısı içinde Samsun’a çıktığım gün elimde maddi hiçbir kuvvet yoktu. Yalnız büyük Türk milletinin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek ve manevi bir kuvvet vardı. İşte ben bu ulusal kuvvete, bu Türk milletine güvenerek işe başladım”³⁰ .

“Halas için, istiklal için evvel ve ahir düşmanla, bütün mevcudiyetimizle vuruşarak onu mağlup etmekten başka karar ve çare yoktur ve olamaz.”³¹

“Zavallı milletimizi esir etmek isteyen düşmanları behemahal mağlup edeceğimize dair olan emniyet ve itimadım, bir dakika olsun sarsılmamıştır.”³²

“Nesafet ve merhamet dilenmek gibi bir prensip yoktur. Türk milleti, Türkiye’nin müstakbel çocukları bunu, bir an hatırdan çıkarmamalıdır.”³³ .

²⁷ Atatürk, Nutuk, Ekim 1927.

²⁸ Atatürk, Söylev ve Demeçler, C.II, Kasım 1932.

²⁹ Karal, Enver Ziya: Atatürk’ten Düşünceler, Milli Eğitim Basımevi, İst. 1981, s.129.

³⁰ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Mart 1927.

³¹ Atatürk. Nutuk, Mart 1922.

³² Atatürk. A.g.e., Ağustos 1921.

³³ Atatürk. Nutuk, Ekim 1927.

“Milletin istiklali tehlikeye girdiği vakit millet ordularını kendi toplar ve yalnız bir hareket tarzı kabul eder. O da; kurtuluş uğrunda sonuna kadar kanını dökmek” dir³⁴.

Atatürk’e göre harp bir millet için tam bir test olup, aynı zamanda bir hayati prensibi içerir. O bu konuda; “Harp Milletin çarpışmasıdır. Harp milletlerin bütün mevcudiyetleriyle, ilim ve fen sahasındaki seviyeleriyle, ahlaklarıyla, harslarıyla hülasa bütün maddi ve manevi kudret ve faziletleriyle ve her türlü vasıtalarıyla çarpıştığı bir imtihan sahasıdır. Bu sahada, çarpışan milletlerin hakiki kuvvet ve kıymetleri ölçülür. Yenilen topyekün yenilmiş sayılır.”³⁵ demiştir. Onun idealindeki milletlerin sahip olmaları gereken iki hayati prensip vardır. Onlar;

“İstiklal ve hürriyetlerini her ne pahasına ve her ne mukabilinde olursa olsun ihlal ve takyide, asla müsamaha etmemek... ve bunun için icab ederse, son ferдинin son damla kanını akıtarak, beşer tarihini şanlı misal ile tezyin etmek; işte istiklâl ve hürriyetin hakiki mahiyetini, şamil manasını, yüksek hizmetini, vicdanın da idrak etmiş milletler için esasi ve hayati prensip.”³⁶

şeklinde özetlenebilir. Atatürk fikir sistemi ve dünya görüşünde şan, şeref, namus, haysiyet, gurur ve şahsiyet kavramları çok önemli yer tutar. Bir konuşmasında;

“Eğer mensup olduğum milletin şanı, şerefi varsa ben de şanlı ve şerefliyim. Aksi takdirde içinizden herhangi bir adam çıkar da şan şeref arkasından koşar ve teferrüt etmek (aşırılığa kaçmak) isterse biliniz ki o başınıza beladır, beladır, beladır. Millet bu gibilerine asla müsaade etmemelidir.”³⁷

Atatürk’ün hem söz hem de davranışlarında bir Türk hayranlığı göze çarpar.

Amasya panayırındaki perişan halk manzarası karşısında Atatürk arkadaşına:

“-Bak birader, böyle milletten nasıl ayrılırsın? Bu palasparelerin içinde perişan gördüğün insanlar yok mu? Onlarda öyle yürek, öyle cevher vardır ki, olmaz şey! Çanakkale’yi kurtaran

³⁴ Karal, Enver Ziya. A.g.e., s.6.

³⁵ Atatürk. A.g.e., C.II, Ağustos 1924.

³⁶ Atatürk. A.g.e., C.II, Mayıs 1928.

³⁷ Atatürk. Ulus Gazetesi, 10 Kasım 1939.

bunlardır. Kafkasya'da, Galiçya'da şurada, burada arslanlar gibi çarpışan, mahrumiyete aldırmayan bunlardır³⁸” der.

Savaş zaferle bitmiştir. Ve Atatürk yeni ve vazgeçilmez hedefi gösterir:

“Büyük davamız, en medeni ve en müreffeh millet olarak varlığımızı yükseltmektir. Bu yalnız kurumlarında değil, düşüncelerinde temelli inkılâp yapmış olan büyük Türk milletinin dinamik idealidir.”³⁹

Ey Türk milleti! Sen yalnız kahramanlık ve cengâverlikte değil, fikirde ve medeniyette de insanlığın şerefisin. Tarih, kurduğun medeniyetlerin övgüleriyle doludur. Mevcudiyetine kasteden siyasi ve toplumsal etkenler birkaç asırdır yolunu kesmiş, yürüyüşünü ağırlaştırmış olsa da, onbin yıllık fikir ve kültür mirası, ruhunda bakir ve tükenmez bir kudret halinde yaşıyor. Hafızasında binlerce ve binlerce yılın hatırasını taşıyan tarih, medeniyet safında layık olduğu yeri sana parmağıyla gösteriyor. Oraya yürü ve yüksel! Bu, senin için hem bir hak, hem de bir vazifedir!⁴⁰

Atatürk Türk milletini onore etmek, cesaretlendirmek üzere “Bizim başka milletlerden hiçbir eksikliğimiz yok. Cesuruz, zekiyiz, çalışkanız, yüksek maksatlar uğrunda ölmesini biliriz.”⁴¹

“Ben Garp milletlerini, bütün dünya milletlerini Fransızları, Almanları, Rusları... tanıyım. Tanıyışım harp sahalarında olmuştur. Ateş altında, ölüm karşısında olmuştur, yemin ederek size temin ederim ki, bizim milletimizin kuvve-i maneviyesi bütün milletlerin kuvve-i maneviyesinin fevkindedir (üstündedir)”⁴²

“Türk milleti kahramanlıkta olduğu kadar istidat ve liyâkatta da bütün milletlerden üstündür.”⁴³

“Türk kuvvet ve zekasının yenmediği ve yenemeyeceği müşkül yoktur”⁴⁴.

“Türk milleti çok büyük vakalarla ispat etti ki, müceddit ve inkılâpçı bir millettir.”⁴⁵

³⁸ Atatürk. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.III, Ekim 1919.

³⁹ Atatürk. A.g.e., C.II, Kasım 1937.

⁴⁰ Maarif Vekaleti Komisyon, Türk Tarihinin Ana Hatları, Giriş Kısmı, Maarif Vekaleti Yayını, İst. 1931, s.74.

⁴¹ Banoğlu N.A. “Makbule Atadan Anlatıyor, Nükte Fıkra ve Çizgilerle Atatürk III Der. s.79.

⁴² Atatürk. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.I, Temmuz 1920.

⁴³ Özer, Y. Ziya. “Bazı Hatıralar ve “Ben Ne Yaptım” T.T.K. Belleten, C.III, S.10, Ank. 1939, s.287.

⁴⁴ Atatürk. (1931) Hakimeyet-i Milliye Gazetesi, 13.12.1931.

“Şuna emin olabilirsiniz ki; dünya üzerine yaşamış ve yaşayan milletler arasında ruhan demokrat doğan yegane millet Türklerdir.”⁴⁶

Atatürk’ün bütün geri kalmış doğu toplumları için de bir mesajı şöyledir: “Şarktan şimdi doğacak olan güneşe bakınız” Bu gün, günün ağardığını nasıl görüyorsam, uzaktan, bütün şark milletlerinin de uyanışlarını öyle görüyorum.”⁴⁷

Atatürk’e göre aydın ile millet arasındaki ilişkinin formülü şudur: “Halkla inilmez, halk yükseltilir.”⁴⁸

“Bizim münevverlerimiz buna çalışmadı. Neden Anadolu’ya gelip uğraşmazlar? Neden milletle doğrudan doğruya temasta bulunmazlar? Memleketi gezmeli, milleti tanımalı, eksikliği nedir görüp göstermeli, milleti sevmek böyle olur. Yoksa lafla muhabbet fayda vermez.”⁴⁹

Atatürk’ün Türk Milletine hitaben kaleme aldığı motivasyon değerli erişilmez diyebileceğimiz metin dünya edebiyat tarihi için de eşi ve benzeri görülmemiş bir hitabet örneğidir.

“Türk milleti! Kurtuluş savaşına başladığımızın onbeşinci yılındayız. Bugün, Cumhuriyetimizin onuncu yılını doldurduğu en büyük bayramdır.

Kutlu olsun!

Bu anda büyük Türk milletinin bir ferdi olarak bu kutluluğa kavuşmanın en derin sevinci ve heyecanı içindeyim.

Yurttaşlarım!

Az zamanda çok ve büyük işler yaptık: Bu işlerin en büyüğü, temeli, Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti’dir.

Bundaki muvaffakiyeti Türk milletinin ve onun değerli ordusunun bir ve beraber olarak azim kârane yürütmesine borçluyuz. Fakat, yaptıklarımızı asla kâfi görmeyiz. Çünkü daha çok ve daha büyük işler yapmak mecburiyetinde ve azmindeyiz. Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medeni memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah vasıta kaynaklarına sahip kılacağız. Milli kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız. Bunun için bizce zaman ölçüsü, geçmiş asırların

---

⁴⁵ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ağustos 1925.

⁴⁶ Atatürk. 1937. Vakit Gazetesi, Kasım 1947.

⁴⁷ Atatürk. Mart 1933. Dünya Gazetesi, 20.12.1954.

⁴⁸ Temmuz 1918. T.T.K.K. Konferansları 1969 içinde; Karal, Enver Ziya. A.g.e, s.44.

⁴⁹ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ekim 1919.

gevşetici zihniyetine göre değil, asrımızın sürat ve hareket mefhumuna göre düşünülmektedir. Geçen zamana nispetle daha çok çalışacağız. Daha az zamanda, daha büyük işler yapacağız. Bunda da muvaffak olacağımıza şüphe yoktur. Çünkü, Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir. Çünkü, Türk milleti milli birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Ve çünkü, Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müspet ilimdir. Şunu da ehemmiyetle tebarüz ettirmeliyim ki, yüksek bir insan cemiyeti olan Türk milletinin tarihi bir vasfı da, güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki, milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fitri zekasını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, milli birlik duygusunu mütemadiyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek inkişaf ettirmek, milli ülkümüzdür.

Türk milletine çok yaraşan bu ülkü, onu, bütün beşeriye hakiki huzurun temini yolunda, kendisine düşen medeni vazifeyi yapmakta muvaffak kılacaktır.

Büyük Türk milleti, onbeş yıldan beri, giriştiğimiz işlerde muvaffakiyet vadeden çok sözlerimi işittin. Bahtiyarım ki, bu sözlerimin, hiç birinde milletimin, hakkımdaki itimadını sarsacak bir isabetsizliğe uğramadım.

Bugün aynı iman ve katiyetle söylüyorum ki, milli ülküye tam bir bütünlükle yürümekte olan Türk milletinin büyük millet olduğunu bütün medeni alem, az zamanda, bir kere daha tanıyacaktır.

Asla şüphem yoktur ki, Türklüğün unutulmuş büyük medeni vasfı ve büyük medeni kabiliyeti, bundan sonraki inkişafı ile, âtinin yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır.

Türk milleti!

Ebediyete akıp giden her on senede, bu büyük millet bayramını daha büyük şereflerle, saadetlerle huzur ve refah içinde kutlamamı gönülden dilerim. Ne Mutlu Türküm diyene!”⁵⁰

Atatürk ile milleti arasındaki birbirlerine karşılıklı inancı aşağıdaki satırlar çok güzel ifade etmektedir.

“Büyük Millet Meclisinden milletime söz verdim. Hatay’ı alacağım. Milletim benim dediğime inanır. Sözümü yerine getirmezsem onun huzuruna

⁵⁰ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri C.II, Ekim 1933.

çıkamam; yerimde kalamam. Ben şimdiye kadar yenilmedim; yenilmem, yenilirim bir dakika yaşayamam.”⁵¹

Atatürk’ün Türk milletine söylediği son sözleri şöyle sıralayabiliriz:

“Ben icap ettiği zaman en büyük hediyem olmak üzere Türk milletine canımı vereceğim”.⁵²

Her Türk ferdinin son nefesi, Türk ulusunun nefesinin sönmeyeceği, onun ebedi olduğunu göstermelidir. Yüksek Türk! Senin için yükseklik hududu yoktur. İşte parola budur.⁵³

“Benim için en büyük nokta-i sıyânet ve menba-ı şefaât milletimin sinesidir”.⁵⁴

“Benim naçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır ve Türk milleti emniyet ve saadetini zamin prensiplerle medeniyet yolunda tereddütsüz yürümeğe devam edecektir”.⁵⁵

Türk milleti, Atatürk’ün ömrünü yoluna seferber ettiği sevdasının adıdır, Onun yaşama sebebidir. Onun milletine işaret ettiği parola üç kelimeden oluşur:

Türk! Övün, çalış, güven.⁵⁶

II.II. Türk Gençliğine...!

Atatürk’ün dünya görüşünde omurga kavramlardan biri belki de birincisi “Türk Milleti”dir. Fakat onun dünyasında Türk milletinin gençliği ile öğretmenleri çok özel bir yer tutar. Hatta denebilir ki; O hayatı boyunca peşinde koşup gerçekleştirdiği, ömrüne bedel değerdeki muvaffakiyetlerini ve başta cumhuriyet olmak üzere tahakkuk ettirdiği kurumların, fikir bazındaki idari geleneğin korunması, sürdürülmesi ve hatta geliştirilmesi görevini, Türk Gençliğine vermiştir. Kendi yerinin Türk Gençliği tarafından doldurulmasını, başlayan köklü değişimin kendilerince devam ettirilmesini isteyen Atatürk bu hususta;

“Sizler, yani yeni Türkiye’nin genç evlatları, yorulsanız dahi beni takip edeceksiniz... Dinlenmemek üzere yürümeye karar verenler asla ve asla

⁵¹ Karal, Enver Ziya. A.g.e., s.18.

⁵² Atatürk. Ulus Gazetesi, 12 Temmuz 1927.

⁵³ Atatürk. Mülkiye Mektebi Öğrencilerine 11 Ocak 1935.

⁵⁴ Atatürk. Nutuk, Ağustos 1919.

⁵⁵ Atatürk, Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 19 Mayıs 1926.

⁵⁶ Afetinan. Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, T.İş Bankası Yayınları, Ank. 1959, s.304.

yorulmazlar. Türk gençliği gayeye, bizim yüksek idealimize durmadan, yorulmadan yürüyecektir.”⁵⁷ demekte onlara olan sonsuz güvenini;

“Gençler cesaretimizi takviye ve idame eden sizsiniz. Siz almakta olduğunuz terbiye ve irfan ile insanlık meziyetinin, vatan muhabbetinin, fikir hürriyetinin en kıymetli timsali olacaksınız.”

“Ey yüksek yeni nesil! İstikbal sizsiniz. Cumhuriyeti biz tesis ettik onu ila ve idame edecek sizsiniz”⁵⁸ cümleleriyle dile getirmektedir.

Öğrencilere yaptığı bir konuşmasında;

“Yolunda yürüyen bir yolcunun yalnız ufku görmesi kafi değildir. Muhakkak ufkun ötesini de görmesi ve bilmesi lazımdır.”diyen Atatürk ufkun ötesini görmenin geçmişimizle ilgili olduğunu bilir ve dünya hitabet tarihinin bize göre eşsiz ve benzersiz ifadeleriyle örülmüş aşağıdaki nutkunu söyler.

“Bugün vasıl olduğumuz netice, asırlardan beri çekilen milli musibetlerin intibahı ve bu aziz vatanın, her köşesini sulayan kanların bedelidir.

Bu neticeyi Türk Gençliğine emanet ediyorum.

Ey Türk Gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklalini, Türk Cumhuriyeti’ni, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbâlinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir.⁵⁹

Hayatın ve şartların onu hangi olumsuz koşullarda karşılayabileceğini, Onun hangi çıkmaz ve tuzaklarla boğuşması ve mücadele etmesinin gerekebileceğini son derece mana dolu, anlam yüklü ve son derece az kavram kullanarak sıraladıktan sonra Atatürk, Türk Gençliğine son sözünü;

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen; Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!⁶⁰ diyerek bitirir.

III.III. Türk Kadınına..!

Türkler tarih boyunca kadınlarına özel bir önem vermişler, onları yaşadıkları hayatın dışına asla itmemişlerdir. Orhun yazıtlarında Bilge Kağan; Tanrı, “Türk milleti yok olmasın diye, millet olsun diye, babam İltiş Kağan’ı

⁵⁷ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Mart 1927.

⁵⁸ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeleri, C.II, Ağustos 1924.

⁵⁹ Atatürk. Nutuk. C.II, s.897-898.

⁶⁰ Atatürk. Nutuk, Ekim 1927.

annem İlbilge Hatunu göğün tepesinden tutup yukarı kaldırmıştır.”⁶¹ diyerek kadın-erkek birlikte mülhaza edilen bir dünya görüşünü yansıtmıştır. Nizam ül-mülk bu durumu;

“Türk hakanları ve Türkmen padişahları devlet işlerinde hatunların fikirlerini üstün tutarlardı.” diyerek dile getirir. Atatürk’ün hayat anlayışında, “Bizce, Türkiye Cumhuriyeti anlamınca kadın, bütün Türk tarihinde olduğu gibi bugün de en muhterem mevkie, her şeyin üstünde yüksek ve şerefli bir varlıktır”⁶². Atatürk’e göre bizim kadınlarımız ile ilgili hedefimiz “Büyük Türk kadınıni mesaimizde müşterek kılmak, hayatımızı onunla birlikte yürütmek, Türk kadınıni ilmi, ahlaki, içtimai, iktisadi hayatta erkek şeriki, refiki, muavin ve müzahiri yapmak yoludur”⁶³.

Atatürk’ün beğendiği şairler arasında Tevfik Fikret’in özel bir yeri vardır. Fikret “Kızlarını okutmayan millet oğullarının hüsrana ağlasın” der. Atatürk daha açık bir dille:

“Kadınlarımız hatta erkeklerden daha çok münevver, daha çok feyizli, daha fazla bilgili olmağa mecburdurlar. Eğer hakikaten milletin anası olmak istiyorlarsa böyle olmalıdırlar.”⁶⁴ Allah’ın emrettiği şey, erkek ve kadının beraber olarak bilim ve bilgiyi kazanmasıdır. Kadın ve erkek bu bilim ve bilgiyi aramak ve nerede bulursa oraya gitmek ve onunla donanmak mecburiyetindedir... Türk sosyal hayatında kadınlar, bilim ve bilgi yönünden ve diğer hususlarda erkeklerden asla geri kalmamışlardır; belki daha ileri gitmişlerdir”⁶⁵

Atatürk’e göre;

Türk kadını dünyanın en münevver, en faziletli ve en ağır kadını olmalıdır. Ağır sıklitte değil, ahlakta, fazilette ağır, vakur bir kadın olmalıdır. Türk kadınıni vazifesi, Türk’ü zihniyetiyle bazusuyle, azmiyle muhafaza ve müdafaaya kadir nesiller yetiştirmektir. Milletin menbai, hayat-i içtimaiyenin esası olan kadın, ancak faziletkar olursa vazifesini ifa edebilir. Herhalde kadın çok yüksek olmalıdır. Burada Fikret merhumun cümlece malum olan bir sözünü hatırlatırım:

“Elbet sefil olursa kadın alçalır beşer”⁶⁶

⁶¹ Ergin, Muharrem. Orhun Abideleri, Boğaziçi Yayınları, İst. 1980, s.24, 35.

⁶² Eldeniz, Perihan Naci. Atatürk ve Türk Kadını, T.T.K. Belleten, C.XX, S.80, Ank. 1956, s.740.

⁶³ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Mart 1923.

⁶⁴ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Mart 1923.

⁶⁵ Atatürk. A.g.e., C.II, Mart 1923.

⁶⁶ Atatürk. A.g.e., C.II, Ekim 1925.

Bir diğer açıdan;

“Kadının en büyük vazifesi analıktır. İlk terbiye verilen yerin ana kucağı olduğu düşünülürse bu vazifenin ehemmiyeti layıkıyla anlaşılır. Milletimiz kuvvetli bir millet olmaya azmetmiştir. Bugünün levazımından biri de kadınlarımızın her hususta yükselmelerini temindir. Binaenaleyh kadınlarımız da alim ve mütefennin olacaklar ve erkeklerin geçtikleri bütün derecat-ı tahsilden geçeceklerdir. Sonra kadınlar hayat-ı içtimaiyede erkeklerle beraber yürüyerek birbirinin muin ve müzahiri olacaklardır.⁶⁷

Bizim biri askeri diğeri irfan olmak üzere iki ordumuzun olduğunu belirten Atatürk devamla;

Belki erkeklerimiz memleketi istila eden düşmana karşı süngüleriyle, düşmanın süngülerine göğüslerini germekle düşman karşısında isbat-ı vücut ettiler. Fakat erkeklerimizin teşkil ettiği ordunun hayat menbalarını kadınlarımız işletmiştir. Memleketin esbab-ı mevcudiyetini hazırlayan kadınlarımız olmuş ve kadınlarımız olmaktadır. Kimse inkar edemez ki, bu harpte ve ondan önceki harplerde milletin kabiliyeti hayatiyesini tutan hep kadınlarımızdır. Çift süren, tarlayı eken, ormandan odun kesip getiren, mahsulatı pazara götürerek paraya kalbeden, aile ocaklarını dumanını tütüren, bütün bunlarla beraber, sırtlarıyla, kağnısıyla, kucağındaki yavrusuyla, yağmur demeyip, kış demeyip, sıcak demeyip cephenin muhimmatını taşıyan hep onlar, hep o ulvi, o fedakar, o ilahi Anadolu kadınları olmuştur. Binaenaleyh hepimiz bu büyük ruhlu ve büyük duygulu kadınlarımızı şükran ve minnetle ebediyen taziz ve takdis edelim.⁶⁸

Bununla da yetinmeyen Atatürk, Anadolu kadını hakkında dünyanın hiçbir kadını için söylenmemiş şu sözlerle duygularını açıklar;

Bu meyanda en ziyade tebcil ile yad ve daima şükran ile tekrar edilmek lazım gelen bir himmet vardır ki, o da Anadolu kadınının ibraz etmiş olduğu çok ulvi, çok yüksek, çok kıymetli fedakarlıktır. Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir milletinde, Anadolu köylü kadınının fevkinde kadın mesaisi zikretmek imkanı yoktur ve dünyada hiçbir milletin kadını “Ben Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi halasa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar himmet gösterdim” diyemez.⁶⁹

⁶⁷ Atatürk. A.g.e. C.II, Mart 1923.

⁶⁸ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C. II, Mart 1923.

⁶⁹ Atatürk. A.g.e., C.II, Mart 1923.

Atatürk sadece Türk kadınına değil, dünyanın bütün kadınlarını onöre etmek üzere “Şuna kani olmak lazımdır ki, dünya yüzünde gördüğümüz her şey kadının eseridir”⁷⁰ demiştir.

Sonuç olarak; “Bu millet, esas terbiyesini aileden almaktadır. Türk milleti öyle analara sahiptir ki, her devrin büyük adamlarını bu analar yetiştirmiştir. Türk kadını daha yüksek nesiller yetiştirmeye kabiliyetlidir”⁷¹.

III.IV. Türk Köylüsüne..!

İstiklal savaşında karşılaşılan güçlüklerin omuzlanmasında büyük bir gayretin sahibi olan kesim Türk köylüsüdür. Hem can kaybı hem de zaten zayıf olan ekonomik kayıpları onu daha da yıpratmış ve çaresiz bırakmıştır. Belki de yeniden toparlanıp ayağını altına alması beklenen dolayısıyla, demoralize olup motive edilmesi gereken kitle köylüdür. Atatürk bu bilinçle; fakir, umutsuz, moralsiz ve de okur yazar oranı %5-6 yı geçmeyen Türk köylüsü için;

“Bu memleketin sahibi ve heyet-i içtimaiyemizin unsuru esasısı köylüdür. İşte bu köylüdür ki bugüne kadar nur-u maarıftan mahrum bırakılmıştır. Binaenaleyh; bizim takip edeceğimiz maarif siyasetinin temeli, evvela mevcut cehli izale etmektir. Teferruata girmekten içtinaben bu fikrimi birkaç kelime ile tavih için diyebilirim ki alelittlak umum köylüye okumak, yazmak ve vatanını, milletini, dinini, dünyasını tanıtabak kadar coğrafi, tarihi, dini ve ahlaki malumat vermek ve amal-i erbaayı öğretmek maarif programımızın ilk hedefidir.”⁷² demektedir.

Çünkü ona göre: “Türk köylüsünü efendi yerine getirmediğçe memleket ve millet yükselmez”⁷³. Bir başka konuşmasında:

“Arkadaşlar, dünyada fütuhatin iki vasıtası vardır. Biri kılıç, diğeri sapan... Eğer milletimizin ekseriyeti azimesi çiftçi olmasaydı biz bugün dünya yüzünde bulunmayacaktık.”⁷⁴ diyerek Türk köylüsüne minnettarlığını dile getirir. Bu anlamda olup çok daha veciz ifadesi ise “kılıç ile zafer kazananlar, sabanla zafer kazananlara mağlup olmaya ve bunun sonucu, yerlerini onlara bırakmaya mecburdurlar”⁷⁵ şeklindedir. Kısaca “Köylü hepimizin velinimetimizdir”⁷⁶ diyen Atatürk ona olan hislerini:

⁷⁰ Atatürk. A.g.e., C.II, Mart 1923.

⁷¹ Şapolyo, Enver Behnan. Kemal Atatürk ve Milli Mücadele Tarihi, İst. 1958, s.529.

⁷² Atatürk. Milli Eğitim ile İlgili Söylev ve Demeçler, C.1, Mart 1922.

⁷³ Bozkurt, M. Esat. Yakınlardan Hatıralar, İst. 1955, s.94.

⁷⁴ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Mart 1928.

⁷⁵ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Şubat 1923.

⁷⁶ Atatürk. A.g.e., C.I, Mart 1922.

“Türkiye’nin sahibi hakikisi, hakiki müstahsil olan köylüdür. O halde herkesten daha çok refah, saadet ve servete müstehak ve elyak (en layık) olan köylüdür.” biçiminde dile getirir.

III.V. Türk Askerine..!

Atatürk, dünyanın diğer büyük liderlerinden farklı olarak yetişme çizgisi bakımından askerlik mesleği ya da sanatı mensubudur. Onun birçok faaliyet sahasında başarılı görevler üstlendiğini biliyoruz. Fakat o temelde kariyer sahibi bir askerdir. Onun askerliğe, dolayısıyla Türk askerine hitaben dile getirdiği teşhis ve tavsiyelerini her hangi bir konu ve sahada söylediklerinden farklı algılamak lazımdır.

Atatürk’ün öncelikli sözü askeri kumanda kademesinedir. “Kötü alay yoktur, kötü alay kumandanı vardır.” diyen Napolyon’a katılarak:

“Türk neferi kaçmaz; kaçmak nedir bilmez; eğer Türk neferinin kaçtığını görmüşseniz, derhal kabul etmelidir ki, onun başında bulunan en büyük kumandan kaçmıştır.”⁷⁷ der. Ve hemen ekler:

“Bir Türk kumandanının, ordusunu kullanmaksızın, her hangi bir su-i tesadüf ve su-i talih neticesi dahi olsa düşmana esir düşmesini biz mazur görsek de, tarih bunu asla affetmez ve etmemelidir.”⁷⁸. Bir başka konuşmasında Türk askerine komutanlık edecek şahsın ölüm karşısındaki durumunu belirler:

“Komutanların en büyük cesareti sorumluluktan korkmamaktır... Namuslu ve onur sahibi bir komutan için ölüm hiçbir vakit hatıra gelmez, onu düşündüren, eylemin yerinde olup olmadığıdır.”⁷⁹ Hatta çok daha ileri giderek Atatürk bir Türk askeri komutanın hiç akla gelmeyecek bile olsa esareti ihtimaline olan bakışını şöyle dile getirir ki; bu ifadeler Türk askerinin hayat prensibi kabul edilebilecek kadar değerli ve anlamlıdır;

“Bir kumandanın esareti de mazur görülebilir. O zaman ki, vazife ve icabat-ı askeriye-yi ifa ve tatbikte elindeki kuvveti sonuna kadar kullandıktan sonra kanını akıtmak fırsatını bulamaksızın düşman eline düşerse...”⁸⁰ Görüldüğü gibi Atatürk kumandan mevkiindeki ferde tanrısal vasıflar yükler. Hatta bir konuşmasında “Komutan yaratan demektir.”⁸¹ diyen O’dur.

⁷⁷ Karal, Enver Ziya. Atatürk’ten Düşünceler, M.E.B. Basımevi, İst. 1981, s.124.

⁷⁸ Atatürk. Nutuk, Ekim 1927.

⁷⁹ Karal, Enver Ziya. A.g.e., s.113.

⁸⁰ Atatürk. Nutuk, Ekim 1927.

⁸¹ Sevük, İ. Habib. Atatürk İçin, İst. 1939, s.78.

Türk askerinin mesleki ve ahlaki erdem ve üstünlükleri bütün doğu alemince biliniyor ve kabul ediliyordu. “Türk askerleri kuvvet cesaret, kahramanlık, harp sanatı ve tekniğindeki başka kavimlere üstün meziyetleri ile şöhret yapmışlardı.”⁸² Atatürk’e göre;

“Tarihte bütün bir vatanı, çok faik düşman kuvvetleri karşısında son kabza-i türabına kadar karış karış kahramanca ve namuskarane müdafaa etmiş ve muhafaza-i mevcudiyet eyleyebilmiş ordular görülmüştür. Türk ordusu, o cevherde bir ordudur.”⁸³

Türk ordusunun benzerleri karşısındaki durumu ise şöyle belirlenmiştir:

“Türk ordusunun bir cüz-ü tamı muadiline behemehal mağlup, iki mislini tevkif ve tespit eder. Bu kıymet mahfuz kaldıkça teşkilatımızı, sevk ve idaremizi bu hedef ve gayeye yürüttükçe, Türkiye’nin her türlü taarruzdan tecavüzden masun ve mahfuz kalacağına kimsenin şüphesi kalmaz.”⁸⁴

Atatürk’ün Türk ordusunu tanımladığı vecizevari ifadesi ise:

“Ordumuz, Türk birliğinin, Türk kudret ve kabiliyetinin, Türk vatanseverliğinin çelikleşmiş bir ifadesidir.”⁸⁵ şeklindedir.

İstiklal Savaşında Türk Askerine “Size savaşmayı değil, ölmeyi emrediyorum” şeklindeki ifadesi ise tam bir motivasyon dehası davranışıdır.

III.VI. Türk Öğretmenine...!

Atatürk’ün eserlerinin korunması ve geliştirilmesi görevini kendisine emanet ettiği bir diğer insan tipi öğretmendir.

Öğretmenler her şeyden evvel bir insan topluluğunu millet haline getirmede vazgeçilmez ve yeri doldurulmaz bir role sahiptirler.

“Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak muallimlerdir. Muallimden, mürebbiden mahrum bir millet henüz millet namını almak istidadını kesbetmemiştir. Ona alelade bir kütle denir, millet denemez. Bir kütle millet olabilmek için mutlak mürebbilere muallimlere muhtaçtır. Onlardır ki bir heyet-i ictimaiyeyi hakiki millet haline koyarlar.”⁸⁶

⁸² Mesudi. Muruc Uz – Zeheb, B.de Meynard, Kahire-1346, s.349.

⁸³ Atatürk. Nutuk, Ekim 1927.

⁸⁴ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Şubat 1924.

⁸⁵ Atatürk. A.g.e., C.I, Kasım 1927.

⁸⁶ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ekim 1925.

Ayrıca;

“Efendiler; yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekları tahsilin hududu ne olursa olsun en evvel ve her şeyden evvel Türkiye'nin istiklaline, kendi benliğine, an'anat-ı milliyesine düşman olan bütün anasirle mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir. Beynelmilel vaziyeti cihana göre, böyle bir cidalin istilzam eylediği anasir-ı ruhiye ile mücehhez olmayan fertler ve bu mahiyette fertlerden mürekkep cemiyetlere hayat ve istiklal yoktur.”⁸⁷

İşte Türk çocuğuna bu mücadeleyi öğretmen öğretecek, hatta bu savaş öğretmen önderliğinde verilecektir. Bu faaliyetin merkezindeki öğretmen fark edildiği gibi milletleşmenin, medenileşmenin ve bağımsızlığımızı kazanma ve devam ettirmenin garantisi başka bir ifadeyle sigortası, teminatı durumundadır.

Bismark “bir millete bir savaş ancak ilkokul öğretmenleri kazandırabilir” der. Alman birliğinin kurulması (1866-1870) gayretleri sırasında söylenmiş bu söz şöyle sürdürülerek gerçek anlamını kazanabilir.

Memleketimizi, toplumumuzu gerçek hedefe, mutluluğa erdirmek için iki orduya ihtiyaç vardır: Biri vatanın hayatını kurtaran asker ordusu, diğeri milletin istikbalini yoğuran kültür ordusu. Bu iki ordunun her ikisi de kıymetlidir, yücedir, verimlidir, saygıdeğerdır. Fakat bu iki ordudan hangisi daha kıymetlidir, hangisi diğere üstün tutulur? Şüphesiz böyle bir tercih yapılamaz; Bu iki ordunun ikisi de hayatıdır. Yalnız siz, kültür ordusu mensupları, sizlere bağılı olduğunuz ordunun kıymet ve kutsiyetini anlatmak için şunu söyleyeyim ki, sizler ölen ve öldüren birinci orduya niçin öldürüp niçin öldüğünü öğreten bir ordunun fertlerisiniz.⁸⁸

Bir millet kültür ordusuna malik olmadıkça, muharebe meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin o zaferlerin sürekli neticeler vermesi, ancak kültür ordusunun varlığına bağılıdır. Bu ikinci ordu olmadan, birinci ordunun verimli sonuçları kaybolur.⁸⁹

Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir. Öğretmeden, eğiticiden mahrum bir millet, henüz millet adını almak yeteneğini kazanmamıştır. Ona alelade bir kütle denir; millet

⁸⁷ Atatürk. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.I, Mart 1922.

⁸⁸ Cumhurbaşkanları, Başbakanlar ve Milli Eğitim Bakanlarının Milli Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçleri, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü Yayınları – 6, Ank. 1946, s.17.

⁸⁹ A.g.e., s.17.

denemez. Bir kütle millet olabilmek için, mutlaka eğitimcilerle,
öğretmenlere muhtaçtır.⁹⁰

Atatürk'ün öğretmene ve öğretmenliğe saygısını ise;

Bir köy okulunu ziyaretinde, ders vermekte olan genç bir öğretmenin sınıfına giren Atatürk, öğretmenin yerini kendisine bırakması üzerine;

- Hayır, yerinize oturunuz ve dersinize devam ediniz! Eğer izin verirsiniz biz de sizden istifade etmek isteriz. Sınıfa girdiği zaman cumhurbaşkanı bile öğretmenden sonra gelir"⁹¹ demesinden çıkarabilmekteyiz. Atatürk'ün lider şahsiyetinde askerlik kimliğinden sonra öğretmen ve eğitimci kişiliğinin geldiğini, kurtuluş savaşındaki yüksek motivasyon gücünü sergilemekte ve inkılaplarını halka anlatıp kabul ettirmekte bu sabırlı, ikna edici, güven verici yeteneğini kullanarak muvaffak olduğunu söylemek yanlış olmaz.⁹² "Benim asıl kişiliğim öğretmenliğimdir" demesi bizi doğrulamaktadır.

Kısaca Atatürk;

"Silahla olduğu gibi dimağı ile de mücadele mecburiyetinde olan milletimizin birincisinde gösterdiği kudreti ikincisinde de göstereceğine asla şüphem yoktur"⁹³ şeklinde inancını açıkladıktan sonra bütün dünya öğretmenlerine hitaben O ölümsüz onore edici sözünü söyler;

"Dünyanın her tarafında öğretmenler insan cemiyetinin en fedakar ve muhterem unsurlarıdır."⁹⁴

III.VII. Türk Aydınına..!

Atatürk'ün kalkınma ve muasırlaşma teorisinde aydınların yeri doldurulmaz bir konumu ve önemi vardır. Çünkü aydın bir toplumun çöküşünün de yükselişinin de merkezindeki unsurdur. O bu hususta; "Çöküşümüzün ana sebebini şu nokta teşkil ediyor... Biri çoğunluğu teşkil eden cahil halk, diğeri azınlığı teşkil eden aydınlar"⁹⁵ der. Onun aydına yüklediği görevleri çeşitli konuşmalarını tarayarak şöyle sıralayabiliriz;

⁹⁰ A.g.e., s.25.

⁹¹ Ege, Münir Münir Hayri. Atatürk'ten Bilinmeyen Hatıralar. Ahmet Halit Yaşaroğlu Kitapçılık Ltd. Şti, İst. 1959, s.40.

⁹² Akyüz, Yahya. "Atatürk'ün Eğitim Düşüncesinin Kökenleri", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C.VIII, S.23, Mart 1992, s.233-239.

⁹³ Atatürk. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.I, Temmuz 1921.

⁹⁴ Atatürk. A.g.e., C.I, Mart 1923.

⁹⁵ Atatürk. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Mart 1923.

- “Aydınlarımız vatan ve millet fikirlerini vermekle beraber rakip milletlere karşı mevcudiyetin muhafazası için lazım olan hususları temin ederlerse vazifelerini daha geniş şekilde yapmış olurlar.”⁹⁶.

- “Yolunda çalıştığımız büyük ülküyü, halkın kalbinde bir fikir haline, bir his haline geçirmelisiniz. Demokrasinin ne olduğunu halka anlatmak, bilhassa sizin vazifenizdir.”⁹⁷

- “Cumhuriyeti, onun gereklerini yüksek sesle anlatınız. Cumhuriyet ilkelerini sevdiniz. Bunu kalplere yerleştirmek için hiçbir fırsatı ihmal etmeyiniz”⁹⁸.

- “Memleketi kurtarmak için aydın ile halk arasındaki ayrılığı durdurmak lazımdır... Lakin halka yaklaşmak ve halkla kaynaşmak çok ve daha ziyade aydınlara yönelen bir vazifedir”⁹⁹.

- “Bizim aydınlar -sosyal içerikli- çalışmalar yapmalı. Neden Anadolu’ya gelip uğramazlar? Neden milletle doğrudan doğruya temasta bulunmazlar? Memleketi gezmeli, milleti tanımalı, eksikliği nedir görüp göstermeli. Milleti sevmek böyle olur”¹⁰⁰

- “Aydınlar, gidecekleri muhitlerde başlı başına bir alem yaratabilirler. Memleketin yalnız bir yerinde değil, beş on yerinde birer ilim merkezi, ışık merkezi, kültür merkezi yapmalıyız”¹⁰¹.

- Aydınlarımız belki bütün cihanı, bütün diğer milletleri tanır, lakin kendimizi bilmeyiz. Aydınlarımız milletimi en mesut millet yapayım der. Başka milletler nasıl olmuşsa onu da aynen öyle yapalım, der. Lakin düşünmeliyiz ki, böyle bir görüş hiçbir devirde muvaffak olmuş değildir. Bir millet için saadet olan bir şey, diğer millet için felaket olabilir. Aynı sebep ve şartlar, birini mesut ettiği halde diğerini bedbaht edebilir. Onun için bu millete gideceği yolu gösterirken, dünyanın her türlü ilminden buluşlarından, ilerlemelerinden istifade edelim; Lakin unutmayalım ki, asıl temeli kendi içimizden çıkarmak mecburiyetindeyiz”¹⁰².

Memleketimin durumuna, uluslar arası konumuna bakıyor ve aydınımızın Atanın buyurdularının ne kadarını becerebildiğini daha iyi

⁹⁶ Atatürk. A.g.e, C.II, Aralık 1919.

⁹⁷ Ludwig, Emil. Gazi ile Mülakat, Ayın Tarihi, S.73, Yıl 1930, s.82-83.

⁹⁸ Ludwig, Emil. A.g.m., s.82-83.

⁹⁹ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Mart 1923.

¹⁰⁰ Atatürk. A.g.e., C.III, Ekim 1919.

¹⁰¹ Arar, İsmail. Atatürk’ün İzmit Basın Toplantısı 16-17/1/1923, İst. 1969, s.33.

¹⁰² Atatürk. A.g.e., C.II, Mart 1923.

anlıyoruz. Çünkü biz de bir ülkenin ileriliğinin de geriliğinin de, bağımsızlığının da sömürgeliğinin de sorumlusu olarak aydını görüyoruz.

III.VIII. Türk Sanatçısına..!

İsmail Hakkı Baltacıoğlu üç temel sosyal kurum olduğunu, diğer sosyal kurumların bunlardan teşekkül ettiğini söyler. Bu kurumlar;

1. Din
2. Dil
3. Sanat'tır.

Atatürk bu kurumlardan sanatın önemine ilişkin “Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.”¹⁰³ demektedir. Ona göre;

“Yüksek bir insan cemiyeti olan Türk milletinin tarihi bir vasfı da güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki, milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fitri zekasını, ilme bağlılığını, güzel sanatlar sevgisini ve milli birlik duygusunu mütemadiyen ve her türlü tetkiklerle besleyerek inkişaf ettirmek milli ülkümüzdür.”¹⁰⁴

Atatürk toplumun aydınlatılmasına dönük gayret sahiplerinden birinin de sanatçılar olup sanatkarın “Toplumda uzun çalışma ve çabalardan sonra alınanda ışığı ilk hisseden insan”¹⁰⁵ olduğunu söylemiştir. Böyle bir insan için sadece bilmek, hissetmek ve uygulamak yetmez. O, topyekün bir yetenekler kompozisyonu ve sıra dışı bir hissiyat şaheseri olmak durumundadır. O yüzden Atatürk sanatkar olmanın zorluğunu anlatırken;

“Efendiler; Siz hayatınızda mebus olabilirsiniz, vekil olabilirsiniz, hatta reisicumhur olabilirsiniz, fakat hiçbir zaman sanatkar olamazsınız.”¹⁰⁶

Bir sanat aşığı olan Atatürk; “İnsanlar olgunlaşmak için bazı şeylere muhtaçtır. Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki fennin gerektirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur. Halbuki bizim milletimiz, hakiki özellikleriyle medeni ve ileri olmaya layıktır ve olacaktır”¹⁰⁷.

Atatürk inkılaplarının yayılışında sanatı bir araç olarak görür. Bu hususta, “Güzel sanatlarda muvaffakiyet bütün inkılapların muvaffak olduğunun

¹⁰³ Enver, Z. Karal. A.g.e., s.99.

¹⁰⁴ Atatürk. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.III, Ekim 1933.

¹⁰⁵ Ceyhan, İbrahim. Atatürk'e Göre Sanatkar, İst. 1949, s.159-160.

¹⁰⁶ Karan, E. Ziya. A.g.e., s.99.

¹⁰⁷ Atatürk. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ocak 1923.

en kesin delilidir. Bunda muvaffak olamayan milletlere ne yazık ki. Onlar bütün muvaffakiyetlerine rağmen medeniyet alanında yüksek insanlık sıfatıyla tanınmaktan daima mahrum kalacaklardır”¹⁰⁸ demektir. Bir başka konuşmasında müziğe dikkatleri çekerek “musiki ile alakası olmayan yaratıklar insan değildir”¹⁰⁹. Güzel sanatlar ile ilgili olarak söylediklerini müzik için de tekrarlayan ulu önder “Bir millet çok şeyde inkılap yapabilir ve bunların hepsinde de muvaffak olabilir, fakat musiki inkılabıdır ki, milletin yüksek gelişiminin işaretidir”¹¹⁰.

Atatürk’ün heykel sanatına yaklaşımı çok anlamlıdır “Aydın ve dindar olan milletimiz, ilerlemenin vasıtalarından biri olan heykeltıraşlığı en son derecede ilerletecek ve memleketimizin her köşesi, ecdadımızın ve bundan sonra yetişecek evlatlarımızın hatıralarını güzel heykellerle dünyaya ilan edecekler”¹¹¹. Bu meyanda “Mimar Koca Sinan’ın eserlerinin en yoğun bulunduğu İstanbul’da ve son şaheserinin yapıldığı Edirne’de ona bir anıt dikilmelidir. Ancak Cumhuriyetimizin başkenti Ankara’da da bütün Türk büyüklerinin heykelleri ve anıtlarının dikilmesi, gelecek nesillere örnek olmaları bakımından lazımdır”¹¹².

Atatürk mimariyi unutmuş değildir. Fakat onun bu hususta en manidar gelen ifadesi bize ait mimarinin başka milletlerin mimarisini taklitten uzak “Türklüğe özgü bir mimarlık”¹¹³ olması gerektiği şeklindedir.

Ulu önder Atatürk’ün sanata ve sanatçıya gösterdiği saygıyı en güzel ifade eden olay bir tiyatro gecesinde elini öpmek isteyen tiyatro sanatçılarına söylediği sözlerdir “Sanatkar el öpmez, sanatkarın eli öpülür!”¹¹⁴.

III. IX. Türk Sporcusuna..!

Günümüz dünyasının en önemli faaliyet sahalarından birisi spordur. Fakat spor artık sadece spordan ibaret değildir. Bunu yıllar önceden gören Atatürk “Sporda tek ve belli bir gaye gözetmek lazımdır. Sporu ya propaganda

¹⁰⁸ Gürer, C.Abbas. Montro “İmzalandığı Akşam Atatürk Bu Sulh Zaferini Florya’da Nasıl Kutlamıştı. Cumhuriyet Gazetesi, 10.11.1941.

¹⁰⁹ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II Ekim 1925.

¹¹⁰ Atatürk. Cumhuriyet Gazetesi, 5.9.1939.

¹¹¹ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ocak 1923.

¹¹² Afetinan. Mimar Koca Sinan. Ank. 1968, s.67.

¹¹³ Koyunoğlu, Hikmet. Eski Türk Ocakları Merkez Binasının İnşaatına Ait Anılarım, Kültür ve Sanat, S.5, Yıl 1977.

¹¹⁴ Zobu, V. Rıza. O günden Bu Güne, Milliyet Yayınları, İst. 1977, s.323.

için yapacağız, yahut da bedeni gelişmemizi temin için yapacağız”¹¹⁵ diyerek amacı belirler.

Atatürk’ün spora bakışını şöyle özetleyebiliriz.

1. “Her çeşit spor faaliyetlerini, Türk gençliğinin milli terbiyesinin ana unsurundan saymak lazımdır”¹¹⁶

2. “Muvaffak olmak için her türlü yardımdan ziyade bütün milletçe sporun niteliği, kıymeti anlaşılmalı ve ona kalpten sevgi göstermek, onu vatani vazife saymak lazımdır”¹¹⁷.

3. “Dünyada spor hayatı, spor alemi çok mühimdir. Bu kadar muhim olan spor hayatı, bizim için daha mühimdir, çünkü ırk meselesidir, ırkın düzelmesi ve gelişmesi meselesidir, ayıklanma meselesidir ve hatta biraz da medeniyet meselesidir”.

Bu şartlar ilk planda bazı fanatik düşünceleri çağrışırsa da gelişmiş, ileri bazı ülkelerin spor felsefesini yansıttığı, en azından belirli dönemlerde ona bu gözle bakıldığı gerçeğini asla gözardı etmememizi gerektirmektedir.

“Türk milleti anadan doğma sportmandır... Ata en çok ve en iyi binen yalnız Türk erkekler değildir. Türk kadını da bu işi bilir. Hangi milletin daha sportmen olduğu ancak harp meydanlarında anlaşılır. Türkün muharebe meydanlarındaki şairtıcı mukavemet ve kahramanlığı, ruhu kadar bünyesinin de sağlamlığına bir delildir... Benim en çok sevdiğim spor güreştir. Hangi Türk askerini, köylüsünü isterseniz soyup meydana çıkarınız. Dik omuzları, iyi, kusursuz teşekkül etmiş adaleleri, keskin yüz çizgileri, yanık tatlı renkleri, kafa yapıları, insanın ruhuna itimat ve neşe veren bir eser olarak canlanır”¹¹⁸. Fakat bu gerçeğe rağmen “Türk ırkında mazinin uğursuz, olumsuz, manasız izleri kalmıştır. Tarihlerde dünya hakimi olmuş koskoca Türk milletine bugünkü neslimiz mirasçı olduğu zamanda, bu koca milleti biraz zayıf, biraz hasta, biraz cılız bulmuştur. Efendiler, gürbüz, yavuz evlatlar isterim!”¹¹⁹

Atatürk’ün yukarıdaki satırları; onu sadece bir sporsever değil konu ile ilgili derin fikirlere sahip bir spor felsefeci olduğunu göstermektedir. Bir başka konuşmasında “Spor, yalnız beden kabiliyetinin bir üstünlüğü sayılmaz. İdrak ve

¹¹⁵ Kocatürk, Utkan. Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ank. 1999, s.328.

¹¹⁶ Atatürk. A.g.e., C.I, Kasım 1937.

¹¹⁷ Atatürk. A.g.e., C.II, Ekim 1926.

¹¹⁸ Güven, Ferit Celal. “Gömlek”, Yücel Dergisi, C.X, S.57, 1939, s.130.

¹¹⁹ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ekim 1926.

zeka, ahlak da bu işe yardım eder. Zeka ve kavrayışı kısa olan kuvvetliler, zeka ve kavrayışı yerinde olan daha az kuvvetlilerle başa çıkamazlar. Ben, sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim”¹²⁰ deyişi bizim kanaatimizi doğrulamaktadır.

Kurtderele Mehmet Pehlivanın “Ben her güreşte arkamda Türk milletinin bulunduğunu ve millet şerefini düşünürüm” dediğini duyunca bir mektup yazmış ve ona “Bu dediğini en az yaptıkların kadar beğendim. Onun için senin bu değerli sözünü, Türk sporcularına bir meslek ilkesi olarak kaydediyorum. Bununla senden ve sözlerinden ne kadar çok memnun olduğumu anlarsın”¹²¹ diyerek sporda başarının önemli ilkelerinden birinin iç veya dış kaynaklı olabilecek motivasyon olduğuna işaret etmiştir.

IV. Atatürk Motivasyonunun Yöneldiği Temel Kavramlar

Atatürk; Türk milletinin yukarıdaki çeşitli kesimlerine motivasyon yüklü emirlerden tavsiyelere birçok ifadede bulunmuştur. Fakat Atatürk dünya görüşünde bazı vazgeçilmez değer ve kavramlar vardır ki, onun Türk milletini motive edişinin temelinde bu değer ve kavramları koruması ve sürdürmesi arzuları yatmaktadır.

Atatürk dünya görüşünün taviz verilmez, yeri doldurulmaz ve mevcudiyeti tartışılmaz değerdeki uyarılarına konu olan bu faktörler bilinmelidir. Bu faktörler Atatürk’ün motivasyonunun temel hedefleridir. Motivasyon araçtır. Amaç aşağıdaki uyarılara konu olan değerlerin korunmasıdır. Onlar;

- IV.I. Bağımsızlık
- IV.II. Vatan
- IV.III. Devlet
- IV.IV. Çalışma
- IV.V. Muasırlaşma
- IV.VI. İlim ve Fen

IV.I. Bağımsızlık

Atatürk’de bir aşk ve tutku haline gelmiş kavramlar vardır. Bunlardan birisi hatta birincisi “bağımsızlık” yani “istiklal”dir. Ona; “niçin yaşanır” veya “ne için ölmeye değer” denilse O; hiç düşünmeden “bağımsızlık” için diyecektir. Bu kanaatimizi onun, araya girmeden sıralayacağımız aşağıdaki çeşitli tarihlerde söylenmiş ifadelerinden anlıyoruz.

¹²⁰ Güven, Ferit Celal. A.g.m, s.130.

¹²¹ Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti, Tarih IV, İst. 1931, s.268.

“Türk’ün haysiyet ve izzeti nefis ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa mahvolsun evladır. Binaenaleyh, ya istiklal ya ölüm!”¹²²

“Ne kadar zengin ve müreffeh olursa olsun istiklalden mahrum bir millet, beşeriyet-i mütemeddine müvacehesinde uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye kesb-i liyakat edemez”¹²³.

“Esas Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu esas ancak tam bağımsızlığa sahip olmakla temin olunabilir”¹²⁴.

“Bence bir millete şeref, haysiyetin, namusun ve insanlığın vücut ve beka bulabilmesi mutlaka o milletin hürriyet ve istiklaline sahip olmasıyla kaimdir... bu sebeple milli istiklal bence bir hayat meselesidir.”¹²⁵

“Türkiye halkı asırlardan beri hür ve müstakil yaşamış ve istiklali bir lazime-i hayatiye (hayat şartı) telakki etmiş bir kavmin kahraman evlatlarıdır. Bu millet istiklalsiz yaşamamıştır. Yaşayamaz ve yaşamayacaktır”¹²⁶

“Türkiye devletinin istiklali mukaddestir. O ebediyen müemmen (Sağlanmış) ve masun (korunmuş) olmalıdır”¹²⁷.

“Milletin istiklali tehlikeye girdiği vakit millet ordularını kendi toplar ve yalnız bir hareket tarzı kabul eder. O da, kurtuluş uğrunda sonuna kadar kanını dökmek”...¹²⁸.

“Almanlarla dost olduk. Almanlar memleketimize, ordumuza ve hükümetimize kadar girdiler. Fakat Almanlardan bazıları bağımsızlık ve onurumuza karşı tavır almaya başladıkları dakikada en ince ve hemen hiçbir kayıt ve koşula bakmaksızın ruhen ve fiilen isyan ettim”¹²⁹. Çünkü “Hürriyet ve istiklal benim karakterimdir.”¹³⁰

Türk devletini idare edenlerin ülkemiz ve milletimiz adına girdikleri taahhütleri, Ata’nın bu uyarılarını dikkate alarak değerlendirmelerini temenni ettiğimizi ifade etmek durumundayız.

¹²² Atatürk. Nutuk C.I, Mayıs 1919, s.13.

¹²³ Atatürk. Nutuk C.I, Mayıs 1919, s.13.

¹²⁴ Atatürk. A.g.e., C.I, s.13.

¹²⁵ Atatürk. Ankara Gazetesi, Nisan 1921.

¹²⁶ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Haziran 1922.

¹²⁷ Atatürk. A.g.e., C.I, Ağustos 1923.

¹²⁸ Karal, Enver Ziya. A.g.e., s.6.

¹²⁹ Atatürk. A.g.e., C.III, 24 Ocak 1924, s.25.

¹³⁰ Atatürk, Ankara Gazetesi, Nisan 1921.

IV.II. Vatan

Atatürk'ün üzerine titrediği kavramlardan bir diğeri vatan kavramıdır. Aslında bu kavrama olan hassasiyetimiz tarihin derinliklerinden gelmektedir. Hun hükümdarı Mete'nin bilinen hikayede “toprak milletin köküdür; onu nasıl verebilirim”? dediğini hatırlarız.

Atatürk'ün vatan anlayışı aşağıdaki satırlarda gizlidir. “Vatanımız, Türk milletinin eski ve yüksek tarihi ve topraklarının derinliklerinde mevcudiyetlerini muhafaza eden eserleri ile yaşadığı bugünkü siyasi sınırlarımız içindeki yurttur. Vatan hiçbir kayıtlı ve şart altında ayrılık kabul etmez bir kütledir”¹³¹.

“Hatt-ı müdafaa yoktur, Sath-ı müdafaa vardır. O sath bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı, vatanın kanıyla ıslanmadıkça terk olunamaz.”¹³²

“İcabında vatan için bir tek fert gibi yekpare azim ve karar ile çalışmasını bilen bir millet, elbette büyük istikbale müstehak ve namzet olan bir millettir.”¹³³

“Vatan mutlaka selamet bulacak, millet mutlaka mesut olacaktır. Çünkü kendi selametini kendi saadetini memleketin, milletin saadet ve selameti için feda edebilen vatan evlatları çoktur.”¹³⁴

“Türklerin vatan sevgisiyle dolu olan göğüsleri, düşmanların lanetlenmeye layık ihtiraslarına karşı daima demirden bir duvar gibi yükselecektir”¹³⁵

Atatürk'ün Türk vatanına olan hissiyatını son derece açık ve seçik anlatan satırlar ise;

“Yurt toprağı! Sana her şey feda olsun. Kutlu olan sensin. Hepimiz senin için fedaiyiz. Fakat sen Türk milletini ebedi hayatta yaşatmak için feyizli kalacaksın. Seni seven Türk milletinin mezarı değilsin. Türk milleti için yaratıcılığını göster”¹³⁶.

Atatürk için vatan bir tutkudur, o bir aşkın adıdır.

¹³¹ Afetinan. Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları, T.T.K. Yayınları, Ank. 1969, s.19.

¹³² Atatürk. Nutuk, Ağustos 1921.

¹³³ Arsan, Nîmet. Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, T.İ.T. Ens. Yayınları C.IV, Ank. 1964, s.536.

¹³⁴ Atatürk. Vatan Gazetesi 10 Kasım 1929.

¹³⁵ Arsan, Nîmet. A.g.e., C.IV. s.411.

¹³⁶ Afetinan. Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler. T.İş Bankası Yayını, ANK. 1959, s.295.

IV.III. Devlet

Atatürk; devleti milletin teşkilatlanmış biçimi olarak kabul eder. Devlet milletin içte ve dışta haklarını korumak için vardır. Devlet; ülkenin bağımsızlığı, vatanın bölünmez bütünlüğü, Cumhuriyetin ebediyete kadar yaşamasının sigortası ve garantisidir. Milli ülkünün gerçekleşmesi adına vardır. O bu konuda;

“İşte efendiler, Yeni Türkiye Devleti, cihana hakim o büyük ve kadir fikrin Türkiye’de tecellisidir, tahakkukudur”¹³⁷ diyerek onun bugünkü ve yarınki misyonunu belirlemiştir.

Atatürk’ün konuşmalarında bazen Türk devleti ile Türkiye Cumhuriyeti kavramları birbirlerinin içine girmiş durumdadırlar. Aşağıdaki satırlardan bunu açıkça anlamaktayız.

“Daima muhterem arkadaşlarımın ellerine, çok samimi ve sıkı bir surette yapışarak onların şahıslarından kendimi bir an bile müstağni görmeyerek çalışacağım, milletin teveccühünü daima nokta-i istinat telakki ederek, hep beraber ileriye gideceğiz. Türkiye Cumhuriyeti mesut, muvaffak ve muzaffer olacaktır”¹³⁸. Ayrıca “Türk Milletinin tabiat ve şiarına en mutabık olan idare Cumhuriyet İdaresidir.”¹³⁹

Devletin bağımsızlığına çektiği dikkat ise yeni nesillere bir hayat düsturu olacak kadar yerinde ve önemlidir.

“Türkiye devletinin istiklali mukaddestir. O ebediyyen müemmen ve masun olmalıdır.”¹⁴⁰

IV.IV. Çalışma

Ulu önder Atatürk’ün Türk milletinin bütün kesimlerini yönlendirmek ve çok sert bir şekilde uyarmak ihtiyacı duyduğu kavramların başında belki de çalışma gelir. Hatta ona göre “hiçbir şeye muhtaç değiliz, yalnız tek bir şeye ihtiyacımız vardır; çalışkan olmak. Toplumsal hastalıklarımızı tetkik edersek temel olarak bundan başka, bundan önemli bir hastalık keşfedemeyiz; hastalık budur. O halde ilk işimiz bu hastalığı esaslı surette tedavi etmektir, milleti çalışkan yapmaktır. Zenginlik ve onun doğal sonucu olan refah ve mutluluk yalnız ve ancak çalışkanların hakkıdır”¹⁴¹. Bir başka konuşmasında gençlere

¹³⁷ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.I, Ağustos 1923.

¹³⁸ Atatürk. A.g.e., C.I, Ekim 1923.

¹³⁹ Atatürk. Nutuk, Ekim 1924.

¹⁴⁰ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.I, Ağustos 1923.

¹⁴¹ Atatürk. Gazetecilere Yaptığı Konuşma, Ocak 1923.

hitaben; “Türkiye Cumhuriyetinin özellikle bugünkü gençliğine ve yetişmekte olan çocuklarına sesleniyorum: Batı senden, Türkten çok geriydi. Manada, fikirde, tarihte bu böyleydi. Eğer bugün Batı nihayet teknikte bir yükselme gösteriyorsa, ey Türk çocuğu, o kabahat da senin değil, senden evvelkilerin affolunmaz ihmalinin bir sonucudur. Şunu da söyleyeyim ki, çok zekisin! Fakat zekamı unut! Daima çalışkan ol!”¹⁴². Onun bu ifadeleri Edison’un “dehanın yüzde biri ilham yüzde doksan dokuzu terdir” sözlerini hatırlattı. Bismark ise “gençliğe üç öğüdüm var; çalışın, çalışın, çalışın” demişti. Cicero ise; yarınlara yorgun ve bezgin kimselere değil refahını terk edebilen gayretli insanlara aittir” der.

Atatürk Türk milletinin son asırda yaşadığı dahili ve harici karakterdeki tecrübelerin neticesinde bir atalet (amaca yönelik eyleme geçmeme) ruh haline düştüğünü biliyordu. Bunun ötesinde Atatürk bir de niçin çalışmamız ve nasıl çalışmamız gerektiğini de söylemişti.

Büyük davamız, en medeni ve en müreffeh millet olarak varlığımızı yükseltmektir.

Bu yalnız kurumlarında değil, düşüncelerinde temelli inkılap yapmış olan büyük Türk milletinin dinamik idealidir. Bu ideali en kısa bir zamanda başarmak için fikir ve hareketi beraber yürütmek mecburiyetindeyiz. Bu teşebbüste başarı, ancak, türeli bir planla ve en rasyonel tarzda çalışmakla mümkün olabilir.¹⁴³

Fakat “Neticesiz uğraşmak, çalışma sayılmaz. Hiçbir şey yapmamak veyahut neticesiz, manasız şeyler yapmak, çalışma kanununa karşı büyük kabahattir”¹⁴⁴. “Çalışma, insanların bedensel kuvvetlerini geliştirir ve hayat için gerekli olan şeyleri temin eder. Çalışmaksızın fikri gelişme ve ahlaki olgunlaşma da mümkün değildir”¹⁴⁵.

Atatürk hayatı aslında bir mücadele hatta savaş olarak görür. Yetişkinlerin çoğunlukta olduğu bir konuşmasında,

“Efendiler, bilirsiniz ki, hayat demek mücadele ve müsademe demektir. Hayatta muvaffakiyet mutlaka mücadelede muvaffakiyetle mümkündür. Bu da manen ve maddeten kuvvete, kudrete istinat eder bir keyfiyettir.”¹⁴⁶ diyen ulu önder, daha çok gençlerden oluşan bir gruba seslenirken ise;

¹⁴² Akyüz, Yahya. Türk Eğitim Tarihi, Pegem Y., Ank 2004, s.311.

¹⁴³ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Kasım 1937.

¹⁴⁴ Afetinan. Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk’ün El Yazıları, T.T.K Yayınları, Ank. 1969, s.536.

¹⁴⁵ Afetinan. A.g.e., s.535.

¹⁴⁶ Atatürk. Nutuk, Nisan 1920.

“Muhterem gençler, hayat mücadeleden ibarettir. Bundan dolayı hayatta iki şey vardır. Galip olmak, mağlup olmak... Bunun için dimağlarımıza, irfanlarınıza, malumatınıza icap ederse, bileklerinize, pazularınıza, bacaklarınıza müracaat edecek, fakat neticede mutlaka ve mutlaka o gayeye varacağız.”¹⁴⁷ demiştir. Atatürk’ün ölümünden yaklaşık 10 yıl sonra II. Dünya savaşı bitiminde Almanlar sanki yukarıdaki çalışma düsturunu hayata geçirmiş; ülkelerini yeniden imar etmek için milletçe haftada 6 gün ve her gün 12 saat çalışarak haftanın 72 saatini değerlendirip hedeflerine ulaşmışlardır. Bu olay Atatürk’ün motivasyon limitlerinin asla uygulanamaz ve hayali hedefler olmadığına bir işareti sayılmalıdır.

Atatürk’de çalışma konseptinin bir felsefesinin olduğu yukarıdaki satırlardan kolaylıkla çıkarılabilmektedir. O bu konuda “herhangi bir şahsın, yaşadıkça memnun ve mesut olması için lazım gelen şey, kendisi için değil kendisinden sonra gidecekler için çalışmaktır... Hatta en mesud olanlar, hizmetlerinin bütün nesillerce meçhul kalmasını tercih edecek karakterde bulunanlardır.”¹⁴⁸ demektedir.

Fakat Atatürk’ün; çalışma ile ilgili olup, her Türk ferдинin çerçeveleyip mekanına asması gerektiğini düşünebileceğimiz kadar önemli ve değerli sözüdür ve Türk insanına arz olunur;

Bu sözü lütfen çerçeveleyip asalım

“Çalışmadan, öğrenmeden, yorulmadan rahat yaşamanın yollarını aramayı alışkanlık haline getirmiş milletler evvela haysiyetlerini, sonra hürriyetlerini ve daha sonra da istikballerini kaybetmeye mahkumdurlar.”

IV.V. Muasırlaşma

Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk’ün fikir sisteminin omurga kavramlarından birisi de “muasırlaşma” yani “medenîleşme”dir. Bu fikrinin temelinde sosyal, siyasi ve tarihi realiteye ait tecrübeleri vardır.

“... Acılar gördük. Bunun sebebi dünyanın vaziyetini anlamadığımız içindir. Fikrimiz, zihniyetimiz medeni olacaktır... Medeni olacağız. Bununla iftihar edeceğiz. Bütün Türk ve İslam alemine bakınız. Zihinleri medeniyetin emrettiği şümül ve tealiye uymadıklarından ne büyük felaketler ve ıstıraplar

¹⁴⁷ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Mart 1923.

¹⁴⁸ Atatürk. A.g.e., C.II, Mart 1937.

içindedirler... Bizim de şimdiye kadar geri kalmamız ve nihayet son felaket çamuruna batışımız bundandı.

Artık duramayız. Behemehal ileri gideceğiz. Geriye ise hiç gidemeyiz. Çünkü ileri gitmeğe mecburuz. Millet vazıhan bilmelidir. Medeniyet böyle bir kuvvetli ateştir ki, ona bigane olanları yakar ve mahveder.¹⁴⁹

“Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, mensuplar memleketi olamaz. En doğru en hakiki tarikat, tarikat-ı medeniyedir.”¹⁵⁰

Neye mal olursa olsun;

“Memleketimizi asrileştirmek istiyorum... Medeniyete girmek arzu edip de Garbe teveccüh etmemiş millet hangisidir?

Türklerin asırdan beri takip ettiği hareket devamlı bir istikamet muhafaza etti. Biz daima Şarktan Garbe yürüdük.

Şüphesiz ki;

Memleketler muhtelifdir. Fakat medeniyet biridir. Ve bir milletin terakkisi için de bu yegane medeniyete iştirak etmesi lazımdır. Osmanlı İmparatorluğu'nun sükutu Garbe karşı elde ettiği muzafferiyetlerden çok mağrur olarak kendisini Avrupa milletlerine bağlayan rabitaları kestiği gün başlamıştır. Bu bir hata idi. Bunu tekrar etmeyeceğiz.¹⁵¹

“Memleket behemahal asri, medeni ve müreffeh olacaktır. Bizim için bu, hayat davasıdır. Bütün fedakarlıklarımızın semere vermesi buna bağlıdır.

Halk ile çok temasım vardır. O saf kütle bilmezsiniz ne kadar teceddüt taraftarıdır”.¹⁵²

Her Türk ferdi şunu bilmelidir ki;

“Medeniyet yolunda yürümek ve muvaffak olmak, şart-ı hayattır. Bu yol üzerinde tevakkuf edenler veyahut bu yol üzerinde ileri değil geriye bakmak cehil ve gafletinde bulunanlar, medeniyet-i umumiyenin huruşan seli altında boğulmaya mahkumdurlar”.¹⁵³

Atatürk'ün ispatlamak istediği iddialardan biri de şudur;

¹⁴⁹ Atatürk. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ağustos 1925.

¹⁵⁰ Atatürk. A.g.e., C.II, Ağustos 1925.

¹⁵¹ Atatürk. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.III, Şubat 1924.

¹⁵² Atatürk. Tercüman-ı Hakikat Gazetesi, 4 Aralık 1923.

¹⁵³ Atatürk. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ağustos 1924.

“Asırlardan beri düşmanlarımız Avrupa akvamı arasında Türklere karşı kin ve husumet fikirleri telkin etmişlerdir. Garp zihinlerine yerleşmiş olan bu fikirler, hususi bir zihniyet vücuda getirmişlerdir. Bu zihniyet hala her şeye ve bütün hadisata rağmen mevcuttur. Ve Avrupa’da hala Türk’ün her türlü terakkiye hasım bir adam olduğu, manen ve fikren inkişafa gayrı müstait bir adam olduğu zannedilmektedir. Bu azim bir hatadır.”¹⁵⁴

“Silahla olduğu gibi dimağ ile de mücadele zorunda olan milletimizin birincisinde gösterdiği kudreti ikincisinde de göstereceğine asla şüphem yoktur.”¹⁵⁵

Atatürk’e göre

“Medeniyet yolunda muvaffakiyet teceddüde (yenileşme) vabestedir (bağlıdır). İçtimai hayatta, iktisadi hayatta ilim ve fen sahasında muvaffak olmak için yegane tekamül ve terakki yolu budur.”¹⁵⁶ Bu yolun henüz başında bulunmaktayız. Öyle ki;

“Bugüne kadar istihsal eylediğimiz muvaffakiyet, bize ancak terakki ve medeniyete doğru bur yol açmıştır. Yoksa terakki ve medeniyete henüz isal etmiş değildir. Bize ve ahfadımıza düşen vazife bu yol üzerinde tereddütsüz ilerlemektir.”¹⁵⁷ Çünkü;

Henüz kurtulmuş değiliz, atılan hatveler (adımlar) bundan sonra atılması lazım gelen hatvelerin mebdedir. İnsan mebdede iken neticeye vasil olduğunu iddia ederse dünyanın en derin gafletleri içinde kendisini puyan görür. Biz daha çok hatveler atmamak mecburiyetindeyiz. Bu hatveler hem çok seri, hem de çok uzun olmalıdır. Binaenaleyh bu hatveleri doğru ve muayyen bir istikamet dahilinde atabilmek için, kendi mukadderatımıza kendimiz sahip olmak mecburiyetindeyiz.¹⁵⁸

herkes bilmelidir ki;

“Terakki yolumuzun önüne dikilmek isteyenleri ezip geçeceğiz. Teceddüt vadisinde duracak değiliz. Dünya müthiş bir cereyanla ilerliyor. Biz bu ahengin haricinde kalabilir miyiz?”¹⁵⁹

¹⁵⁴ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.III, Eylül 1923.

¹⁵⁵ Atatürk. Milli Eğitim ile İlgili Söylev ve Demeçler, C.I, Temmuz 1921.

¹⁵⁶ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ağustos, 1924.

¹⁵⁷ Atatürk. A.g.e., C.I, Ağustos 1923.

¹⁵⁸ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ocak 1923.

¹⁵⁹ Atatürk. A.g.e., C.III, Aralık 1923.

IV.VI. İlim ve Fen

Atatürk fikir sisteminin, vazgeçilmezlerinden birinin muasırlaşma olduğunu gördük. Atatürk hemen hiçbir konuda etmediği ısrarı ve hatta çok sert uyarılarını muasırlaşma konusunda yapmıştır. Fakat burada akla bir soru gelmektedir. Nasıl muasırlaşma? Muasırlaşmanın gerçekleşmiş ana ve tali olmak üzere bir çok faktöre bağlı olduğu bilinmektedir. Ama bu faktörlerin en hayati ilim-teknoloji ve fendir. İlim ve fen sadece muasırlaşmanın şartı değildir. “Dünyada her şey için, maddiyat için, maneviyat için, hayat için muvaffakiyet için en hakiki yol gösterici ilimdir, fendir. İlim ve fennin dışında kılavuz aramak gaflettir, bilgisizliktir, doğru yoldan sapmaktır”¹⁶⁰. “Türk milletinin yürümekte olduğu ilerleme ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müspet ilimdir”¹⁶¹. Çünkü;

“Gözlerimizi kapayıp mücerret yaşadığımızı farzedemeyiz. Memleketimizi bir çember içine alıp cihan ile alakasız yaşayamayız... Bilakis müterakki, mütemeddin bir millet olarak medeniyet sahasının üzerinde yaşayacağız, bu hayat ancak ilim ve fen ile olur. İlim ve fen nerede ise oradan alacağız ve ferd-i milletin kafasına koyacağız. İlim ve fen için kayıt ve şart yoktur.”¹⁶²

Gözlerini dış aleme, bilimsel, teknik ve medeni gelişmelere kapatan, bilim zihniyetine sırtını çevirmiş milletlerin akıbetleri ise çok manidardır. Atatürk onu şöyle dile getirir.

Hiçbir delil-i mantığıye istinat etmeyen bir takım an’anelerin, akidelerin muhafazasında ısrar eden milletlerin terakkisi çok güç olur; belki de hiç olmaz. Terakkide kuyut ve şurutu aşamayan milletler hayatı makul ve ameli müşahede edemez. Hayat felsefesini vasi gören milletlerin taht-ı hakimiyet ve esaretine girmeye mahkumdur.¹⁶³

İlim ve fen ile uğraşmanın cinsiyeti söz konusu değildir.

“Binaenaleyh bizim heyet-i içtimaiyemiz için ilim ve fen lazım ise bunları aynı derecede hem erkek ve hem de kadınlarımızın iktisap etmeleri lazımdır.”¹⁶⁴

¹⁶⁰ Atatürk. Atatürk’ün Maarife Dair Düşünceleri 1924, İst. 1939, s.19.

¹⁶¹ Kocatürk. Utkan. A.g.e., s.140.

¹⁶² Atatürk. A.g.e., C.II, Ekim 1922.

¹⁶³ Atatürk. A.g.e., C.II, Ekim 1922.

¹⁶⁴ Atatürk. A.g.e., C.II, Ocak 1923.

Atatürk gelecekte son derece ümitvar ve emindir. Geleceği şöyle tahmin eder;

Arkadaşlar! Bundan sonra pek mühim zaferlere kavuşacağız. Fakat bu zaferler süngü zaferleri değil, iktisat ve ilim zaferleri olacaktır.¹⁶⁵

“Mektebin vereceği ilim ve fen sayesinde ki Türk milleti Türk sanatını, iktisadiyatı, Türk şiir ve edebiyatı, bütün bedayiiyle inkişaf edecektir.”¹⁶⁶

Kısaca bu hususta “hepimize düşen vazife, dimağları bir daha bu bilgisizliğe düşmemek için hazırlamaktır; bunu yapmak için aklen, mantıken, dinen hiçbir güçlük düşünülmüş değildir. Bu yolda önümüze her hangi bir engel çıkarsa, doğru bildiğimiz yolda herhangi bir kara kaya meydana gelirse derhal o engeli yıkmak, o kayayı parçalamak, memleketin şerefini, namusunu, hayatını düşünenler için borçtur, farzdır, ilahi emirdir”¹⁶⁷ diyerek sözlerini bitirir.

SONUÇ

Tembel insan yoktur. Yeterince güçlü amaçları olmayan insanlar vardır. Büyük insanların amaçlarına baktığımızda maddeden sıyrılmış, fikre sarılmış hedefler olduğunu görürüz. Atatürk bu konuda;

“Hiçbir zafer gaye değildir. Zafer ancak kendisinden daha büyük olan bir gayeyi elde etmek için belli başlı vasıta. Gaye fikirdir. Zafer bir fikrin istihsaline hizmet nispetinde kıymet ifade eder”¹⁶⁸ yoksa boş bir gayettir. Hatta son derece mütevazî bir ifadeyle;

“Hizmet edenler namus vazifelerini ifa etmiş olmaktan başka bir şey yapmamışlardır.”¹⁶⁹ demiştir.

Atatürk Türk tarihinin muayyen bir dönemine adını vermiş bir liderdir. Onun hizmetlerinin, yaptıklarının tam bir dökümünü yapmanın mümkün olabileceği kanaatinde değiliz. Fakat sayısız hizmeti yanında bize göre en manalılarından biri; beş bin yılı aşkın tarihe sahip, talihi dönmüş, panik içinde, umudunu yitirmiş bir milletin; çarenin tükendiğini sandığı, yaşama dinamikleri ve aktivite motivasyonu kalmamış hayatında ilk kez umut ışığını yakan odur.

¹⁶⁵ Atatürk. A.g.e., C.II, Ocak 1923.

¹⁶⁶ Atatürk. A.g.e., C.II, Ekim 1922.

¹⁶⁷ Cumhurbaşkanları, Başbakanlar ve Milli Eğitim Bakanlarının Milli Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçleri, Türk Devrim Tarihi Ens. Yayınları, Ank. 1946, s.15.

¹⁶⁸ Atatürk. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ocak 1925.

¹⁶⁹ Atatürk. A.g.e., C.II, Ocak 1923.

“Maddi ve manevi korkuyu yenen odur. Koskoca bir imparatorluk kaybeden Türkiye’ye ümit getirdi. Bütün bunlarla beraber, çok daha önemli bir şey daha getirdi. O da şuydu: Asırlardan beri düşünmeyen, düşünmeyi reddeden, düşünmekten korkan, daima başka birisinin kendisi için düşünmesine alıştırmış, birçok doğmaların, hurafelerin, peşin hükümlerin arkasına sığınarak bir türlü kendisini bulmak istemeyen şark kafasına hür düşünceden korkmamayı her şeye rağmen halk için düşünmeyi, batıya rağmen batıl gibi düşünmeyi öğretti.”¹⁷⁰

Öğrettiği bu şey Türk Milletinin geleceğinin sigortası oldu. Bu Türk milletinin son dönem tarihinde bir zihniyet devrimiydi. Bütün hizmetleri bir yana bu bile her şeye değerdi. İnsan düşünmeden edemiyor; “acaba o büyük adam yaşadığı o devirde dünyaya gelmeseydi, yaptıklarını yapmasaydı, adını verdiğimiz o devir nasıl olurdu?” diye!... Önce aklımıza hiçbir şey gelmiyor. Gelenler de tüylerimizi diken diken etmiyor mu? Şüphesiz Atatürk bu toprakların büyük talihidir, şanslıdır... Bu topraklar ve bu millet de onun talihi olmuştur. Bazı insanlarımıza kolay anlatamamak da, onun yerinde ve zamanında gelişinden de yaratının haberi vardır.

İfade etmek de, inanmak da çok zor olsa da ne yazık ki, Atatürk aramızda değildir. “Artık Türklük için bir devir kapandı”¹⁷¹ diyen Sadri Maksudi Arsal’ın üzüntü dolu ifadelerine katılmak gerekmektedir. Fakat Atatürk’ün fikirleri, hedefleri, tutkuları, aşkları ebediyen kalbimizde yaşayacaktır.

“Bu söylediklerim hakikat olduğu gün, senden ve bütün medeni beşeriyetten dileğim şudur:

“Beni hatırlayınız”¹⁷² demişti. Seni ve bu millet ile ilgili hayallerini ve aşklarını Türk Milleti asla unutmayacak, ebediyen hatırlayacaktır.

Türk basınının şahsiyet sahibi usta kalemlerinden biri duygularımıza tercüman olur nitelikteki satırlarında şöyle der;

“Atatürk’ün en büyük sevdası Türk. Son nefesine kadar kendini Türk doktorları’na teslim ediyor.

Toplumun bütün kesimlerine verdiği sürekli telkin:

-Sen başarısın, sen kazanırsın, sen yükselirsin, çünkü sen çalışkansın, zekisin, çünkü sen Türksün.

¹⁷⁰ Osmay, Nüvit. A.g.e., s.444-445.

¹⁷¹ Arsal. Sadri Maksudi. Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları, Ötüken Yayınları, İst. 1979, s.19.

¹⁷² Atatürk. 1935, Ulus Gazetesi, 10 Aralık 1939.

Evet... Türk'ün muhteşem tarafını vurguluyor Atatürk...

“Naçiz vücudunu” bir kenara koyup Türkiye Cumhuriyeti’ne “sonsuz” ömür biçiyor.

“Muasır medeniyet”i hedef gösteriyor... Sağdaki ve soldaki yobazlara “en hakiki mürşit”i tanımlıyor.

Dünyada hiçbir lider, böyle bir “önder” olamamıştır.

Türk, Atatürk'ün en büyük aşkı.¹⁷³

Atatürkçülüğün ilk şartıdır; Türke aşık, Türke sevdalı olmak. Onun yaşama sebebi bu seveda, motivasyon gayretlerinin temelinde hep bu aşk vardır. Bu aşk onda ölümüne bir tutkudur. Onun Türke olan tutkusu, çeşitli tarihlerde söyledikleri ardarda getirilince daha açık ve seçik olarak ortaya çıkmaktadır. Kendi milleti için bu tür ifadelerde bulunmuş, idealleri ve milli hayalleri bunca sınırsızlıklara ulaşmış başka bir önder örneği göstermek mümkün değildir. Şöyle ki;

Benim hayatta yegâne fahrim, servetim Türklükten başka bir şey değildir¹⁷⁴.

“Türk, Türk olduğu için asildir.”¹⁷⁵

Bana, insanlar üstünde bir doğuş atfetmeye kalkışmayınız. Doğuşumdaki tek fevkaladelik, Türk olarak dünyaya gelmemdir.¹⁷⁶

Bu memleket tarihte Türktü, halde Türktür ve ebediyen Türk olarak yaşayacaktır.¹⁷⁷

Bu memleket, dünyanın beklemediği, asla ümit etmediği bir müstesna mevcudiyetin yüksek tecellisine, sahne oldu. Bu sahne 7 bin senelik, en aşağı, bir Türk beşiğidir. Beşik, tabiatın rüzgarlarıyla sallandı; beşiğin içindeki çocuk, tabiatın yağmurlarıyla yıkandı; o çocuk tabiatın şimşeklerinden, yıldırımlarından, kasırgalarından evvela korkar gibi oldu; sonra onlara alıştı, onları tabiatın babası tanıdı; onların oğlu oldu. Birgün o tabiat çocuğu, tabiat oldu;

¹⁷³ Tamer, Rauf. 19 Mayıs Yazısı, Tercüman Gazetesi, 19.5.2004.

¹⁷⁴ Bozkurt. Mahmut Esat. Yakınlarından Hatıralar, Sel Yayınları, İst. 1955, s.95.

¹⁷⁵ Egeli, Münir Hayri. A.g.e., s.15.

¹⁷⁶ Egeli, Münir Hayri. Atatürk'ten Bilinmeyen Hatıralar, Ahmet H. Yaşaroğlu, Kitapçılık Ltd. Şti. İst. 1959, s.15.

¹⁷⁷ Toros, Taha. Atatürk'ün Adana Seyahatleri, Adana-1939, s.23.

şimşek, yıldırım, güneş oldu; Türk oldu. Türk budur: Yıldırımdır,
kasırgadır, dünyayı aydınlatan güneştir.¹⁷⁸

“Türk, Dünyanın en büyük milletidir, bir gün gelecek, herkes
Türk doğmadığına teessüf edecektir”.¹⁷⁹

Bir Türk, dünyaya bedeldir.¹⁸⁰

Ne Mutlu Türküm diyene!⁴

---

¹⁷⁸ Bayur, Hikmet. “Türk’ün Tarifi” Millet Dergisi, S:116, Yıl 1948, s.10-11.

¹⁷⁹ Gyula, Pekar. Atatürk’ü Yabancılar Nasıl Görüyorlardı? Tarih-Edebiyat Mecmuası, s.6 Haziran 1981, s.18-21.

¹⁸⁰ İncece, Mustafa Selim. Atatürk’ün Şapka Devriminde Kastamonu ve İnebolu Seyahatleri, Türkiye İş Bankası Yay., Ank. 1959, s.14.

⁴ Gyula, Pekar. A.g.m. s.18-21

KAYNAKLAR

- ADDİNGTON, Jack E. % 100 Düşünce Gücü, Çev. Birol Çetinkaya, Akaşa Yayınları, İst. 2000.
- AFETİNAN. Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları, T.T.K. Yayınları, Ank. 1969.
- _____. Mimar Koca Sinan, Ank. 1968.
- _____. Atatürk'ten Hatıralar ve Belgeler, T. İş Bankası Yayınları, Ank. 1959.
- AKYÜZ, Yahya. "Atatürk'ün Eğitim Düşüncesinin Kökenleri", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C.VIII, S.23, Mart 1992.
- _____. Türk Eğitim Tarihi, Pegem Yayıncılık, Ank. 2004.
- ANDREAS, Steve ve Dğrl. NLP Başarının Yeni Teknolojisi, Çev. Alican Azeri, Beyaz Yayınları, İst. 2001.
- ARAL, S. Maksudî. Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları, Ötüken Yayınları, İst. 1979.
- ARAR, İsmail. Atatürk'ün İzmit Basın Toplantısı, (16-17.1.1923) İst. 1969.
- ARSAN, Nimet. Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri, T.İ.T. Ens. Yayınları, C.IV, Ank. 1964.
- ATATÜRK. Ankara Gazetesi, Nisan 1921.
- _____. Vatan Gazetesi, 10 Kasım 1929.
- _____. Gazetecilere Yaptığı Konuşma, Ocak 1923.
- _____. Tercüman-ı Hakikat 4 Aralık 1923.
- _____. Cumhuriyet Gazetesi, 5.9.1939.
- _____. Milli Eğitim İle İlgili Söylev ve Demeçler, İst. 1939.
- _____. Ulus Gazetesi, 12 Temmuz 1927.
- _____. Mülkiye Mektebi Öğrencilerine, 11 ocak 1935.
- _____. Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 19 Mayıs 1926.
- _____. (1937) Vakıf Gazetesi, Kasım 1947.

- _____. (1931) Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 13.12.1931.
- _____. (Mart 1933), Dünya Gazetesi, 20.12.1954.
- _____. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Derl. Nimet Unan, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, C.I (1945), C.II (1959), C.III (1961).
- _____. Vakit Gazetesi, Kasım 1947.
- _____. Nutuk, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü Yayını, C.I (1961), C.II (1961), C.III (1967), İst.
- BANOĞLU N.A. Makbule Ata'dan Anlatıyor, Nükte, Fıkra ve Çizgilerle Atatürk III, Der. Tarihsiz.
- BAYUR, Hikmet. Türk'ün Tarifi, Millet Dergisi, s.116, Yıl 1948.
- BOZKURT, M. Esat. Yakınlarından Hatıralar, Sel Yayınları, İst. 1955.
- _____. Yakınlarından Hatıralar, İst. 1955.
- CEYHAN, İbrahim. Atatürk'e Göre Sanatkar, İst. 1949.
- Cumhurbaşkanları, Başbakanlar ve Milli Eğitim Bakanlarının Milli Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçleri, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü Yayınları, 6 Ank. 1949.
- EGELİ, Münir Hayri. Atatürk'ten Bilinmeyen Hatıralar, Ahmet Halit Yaşaroğlu Kitapçılık Ltd. Şti. İst. 1959.
- ELDENİZ, P. Naci. Atatürk ve Türk Kadını, T.T.K. Belleten, C.XX, s.80, Ank. 1959.
- GYULA, Pekar. Atatürk'ü Yabancılar Nasıl Görüyorlardı? Tarih-Edebiyat Mecmuası, S.6, Haziran 1981, s.18-21.
- GÜRER, C. Abbas. Montro İmzalandığı Akşam Atatürk Bu Sulh Zaferini Florya'da Nasıl Kutlamıştı. Cumhuriyet Gazetesi 10.11.1941.
- GÜVEN, Ferit Celal. Gömlek, Yücel Dergisi, C.X, s.57, 1939.
- İMECE, Mustafa Selim. Atatürk'ün Şapka Devriminde Kastamonu ve İnebolu Seyahatleri, T.İş Bankası Yayınları, Ank. 1959.
- KARAL, Enver Ziya. Atatürk'ten Düşünceler, Milli Eğitim Basımevi, İst. 1981.
- KENNEDY, John F. Evrenin İzinde, Discovery Channel 15 Ağustos 1993.
- KISAKÜREK, Necip Fazıl. İman ve Aksiyon, Bedir Yayınları, İst. 1972.

- KOCATÜRK, Utkan. Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ank. 1999.
- KOYUNOĞLU, Hikmet. Eski Türk Ocakları Merkez Binasının İnşaatına Ait Anılarım, Kültür ve Sanat, s.5, Yıl 1977.
- KRECH, D. Crutchfield, Richard S. Sosyal Psikoloji, Çev. Erol Güngör, Ötüken Yayınları, İst. 1980.
- LUDWİG, Emil. Gazi ile Mülakat, Ayın Tarihi, S.73, Yıl 1930.
- Maarif Vekaleti Komisyon. Türk Tarihinin Ana Hatları, Giriş Kısmı. Maarif Vekaleti Yayını, İst. 1931.
- MESUDİ. Muruc Uz-Zeheb, nşr. B.de Meynard, Kahire-1346.
- OSMAY, Nüvit. İnsan Mühendisliği, Alfa Yayınları, İst. 2002.
- ÖZER, Y. Ziya. Bazı Hatıralar ve Ben Ne Yaptım”, T.T.K. Belleten, C.III, s.10, Ank. 1939.
- PEALE, Norman V. Olumlu Düşünmenin Gücü, Çev. Şahin Cüceloğlu, Sistem Yayıncılık, İst. 1997.
- ROBBİNS, Anthony. Sınırsız Güç, Çev. Mehmet Değirmenci, İnkılap, İst. 1993.
- SEKMAN, Mümin. Başarı Üniversitesi, ALFA, İst. 2003.
- SEVÜK, İ. Habib. Atatürk İçin, İst. 1939.
- ŞAPOLYO, Enver Behnan. Kemal Atatürk ve Milli Mücadele Tarihi, İst. 1958.
- TAMER, Rauf. 19 Mayıs Yazısı, Tercüman Gazetesi, 19.5.2004.
- TOROS, Taha. Atatürk'ün Adana Seyahatleri, Adana-1939.
- T.T.K.K. Konferansları (Tem 1918), Ank. 1969, İçinde; Karal Enver Ziya. Atatürk'ten Düşünceler, M.E. Basımevi, İst. 1981.
- TURAN, Osman. Türk Cihan Hakimiyeti Mevkuresi, Nakışları Yayınevi, İst. 1978.
- Türk Tarih Tetkik Cemiyeti, Tarih IV, İst. 1931.
- ZOBU, V. Rıza. O Günden Bu Güne, Milliyet Yayınları, İst. 1977.